

Αιτιολόγηση 2^{ης} Αναθεώρησης ΕΠ Ήπειρος 2014-2020

Σε συνέχεια του αριθμ 33612/ΕΥΣΣΑ587/23-3-18 και 55523/ΕΥΣΣΑ963/23-5-18 εγγράφων «Προετοιμασία της αναθεώρησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020» και «Οδηγίες για την Αναθεώρηση των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020 για το έτος 2018» συντάχθηκε κείμενο με την πρόταση τροποποίησης του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020, σύμφωνα με την οποία δεν προτείνεται η μεταφορά πόρων μεταξύ των Αξόνων και Θεματικών Στόχων του ΕΠ, προτείνεται η διαγραφή δύο Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, τριών δράσεων και η προσθήκη μια νέας δράσης, η τροποποίηση στοιχείων του πλαισίου επίδοσης και κυρίως προσαρμογές δεικτών. Οι βασικές τροποποιήσεις που προτείνονται αποτυπώνονται και στο 1^ο παραδοτέο της 1ης Αξιολόγησης της Εφαρμογής του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020, που υλοποιήθηκε από ανεξάρτητο αξιολογητή, υποβλήθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ κατά την συνεδρίαση της στις 10 Νοεμβρίου 2017.

Από τις προτεινόμενες τροποποιήσεις δεν προκύπτει διαφοροποίηση στην επίτευξη των προτεραιοτήτων της Ένωσης για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Το πολιτικό – οικονομικό περιβάλλον και νέα δεδομένα που υπαγορεύουν αλλαγές στο ΕΠ

Από τον Μάιο του 2010, έχουν εφαρμοστεί στην ελληνική οικονομία τρία διαδοχικά προγράμματα οικονομικής προσαρμογής με στόχο την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, που αντικατοπτρίζονταν στα μεγάλα ελλείμματα, (τα «δίδυμα ελλείμματα», δημοσιονομικό και ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών) καθώς και τη συσσώρευση υπερβολικού χρέους.

Κατά τη διάρκεια της προσαρμογής, τόσο το έλλειμμα ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης όσο και το έλλειμμα του ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών εισήλθαν σε βιώσιμη τροχιά διόρθωσης. Η σημαντική αυτή πρόοδος έρχεται να προστεθεί στις σημαντικές και εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις που ενέκρινε η Ελλάδα στο πλαίσιο των δεσμεύσεων της βάσει του τρίτου προγράμματος στήριξης της σταθερότητας του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και οδήγησε στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για έξοδο της Ελλάδας από τη Διαδικασία Υπερβάλλοντος Ελλείμματος (ΔΥΕ).

Το θετικό είναι πως οι παραπάνω εξελίξεις είναι διατηρήσιμες μέσα σε ένα μεσοπρόθεσμο διάστημα ανερχόμενων τάσεων στο διεθνές και ευρωπαϊκό οικονομικό σύστημα. Για την ενίσχυση όμως των μεσοπρόθεσμων προοπτικών θα πρέπει να εφαρμοστούν μακροοικονομικές και μικροοικονομικές πολιτικές με στόχο την στήριξη της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και των επιχειρήσεων και των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Σε αυτές τις πολιτικές περιλαμβάνονται σχέδια για την εξεύρεση νέων πηγών χρηματοδότησης (π.χ. καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία) και για την επιταχυσμένη κινητοποίηση των Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εκτός όμως των θετικών εξελίξεων στα μακρομεγέθη και εκτός της γενικής αύξησης των δυνατοτήτων της εγχώριας οικονομίας δημιουργούνται και νέες αναπτυξιακές προκλήσεις καθώς η οικονομία παρότι σταθεροποιήθηκε τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζει πρωτοεμφανιζόμενες προκλήσεις και χαρακτηρίζεται από ελλιπή χρηματοδότηση. Συγκεκριμένα:

Α. Συνιστά νέα πρόκληση η διατήρηση της βιωσιμότητας του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Σε σχέση με την περίοδο έγκρισης του ΕΣΠΑ 2014 – 2020, όπου διαπιστωνόταν το πρόβλημα των «δίδυμων» ελλειμμάτων που οδηγούσε σε επείγουσες πολιτικές μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντος και εργασίας αλλά και σε σειρά μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, σήμερα τα πράγματα έχουν εξελιχθεί θετικά. Το «δίδυμο» έλλειμμα είναι σε βιώσιμη τροχιά. Η εξέλιξη αυτή σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρξουν επιπρόσθετες μέριμνες για ισορροπημένες αναπτυξιακές και δημοσιονομικές πολιτικές, για τη διατήρηση αυτής της σταθεροποιημένης πορείας στη βάση όμως ενός νέου παραγωγικού μοντέλου. Είναι απαραίτητο η όποια αναπτυξιακή δυναμική εμφανιστεί το

επόμενο μεσομακροπρόθεσμο διάστημα, να μην επιδεινώσει, εκ νέου, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών οδηγώντας σε ανεξέλεγκτες εισαγωγές. Αυτός ο κίνδυνος μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με μια συνδυασμένη πολιτική ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας, ενίσχυσης των αλυσίδων αξίας του παραγωγικού συστήματος και πολιτικών «έξυπνης εξειδίκευσης».

Β. Στο χώρο των επιχειρήσεων διαπιστώνεται ότι, τόσο η εσωτερική χρηματοδότηση όσο και η εξωτερική έχει περιοριστεί σημαντικά. Η εταιρική αποταμίευση (εσωτερική χρηματοδότηση) κρατείται ως κεφαλαιακό απόθεμα λόγω της έντονης αβεβαιότητας ως προς τις οικονομικές εξελίξεις. Η εξωτερική χρηματοδότηση (δανειακά κεφάλαια), λόγω και του προβλήματος των “κόκκινων δανείων” που έχει περιορίσει δραματικά τον τραπεζικό δανεισμό, έχει συρρικνωθεί σημαντικά. Οι τάσεις αυτές αναδεικνύουν, παράλληλα με την αντιμετώπιση των «κόκκινων δανείων» και των γενικότερων συνθηκών πιστωτικής επέκτασης, ως ανάγκη την μεγαλύτερη χρήση των εξωτραπεζικών χρηματοδοτήσεων όπως επίσης και των δανειακών και μη – δανειακών χρηματοδοτήσεων (νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, equities κλπ).

Η μεταβολή των οικονομικών συνθηκών που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων έχει σοβαρές επιπτώσεις σε δράσεις επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται στο πλαίσιο πολλών Θεματικών Στόχων. Με βάση την ενεργοποίηση των Προγραμμάτων έως σήμερα, οι κύριοι Θεματικοί Στόχοι που επηρεάζονται είναι οι ΘΣ 1, 2, 3 και 8. Αναλυτικότερα τα κύρια σημεία που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση της επιχειρηματικότητας και δημιουργούν νέες ανάγκες για συγκεκριμένες παρεμβάσεις στη βάση των ανωτέρω προκλήσεων είναι :

1. Η ενίσχυση της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων τόσο με δανειακά κεφάλαια όσο και με επιχειρηματικές συμμετοχές ή άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα με παράλληλη αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών πόρων. Ο διπλός αυτός στόχος σημαίνει ότι η ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά κεφάλαια, μέσω δράσεων με ανακυκλούμενα κεφάλαια θα πρέπει να είναι ταυτόχρονα και τύπος χρηματοδότησης με υψηλό δείκτη μόχλευσης των πόρων των σχετικών θεματικών στόχων των επιχειρησιακών προγραμμάτων.
2. Ενίσχυση της καινοτόμας επιχειρηματικότητας και των αλυσίδων αξίας όπως και της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε τέτοιες αλυσίδες αξίας μέσω της ενίσχυσης συγκεκριμένων επενδυτικών προτεραιοτήτων των αξόνων των προγραμμάτων που ενισχύουν τη μετάβαση στο νέο παραγωγικό πρότυπο.

Γ. Το 2015 διαπιστώθηκε η ανάγκη διεύρυνσης του δημοσιονομικού χώρου (fiscal space) τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε επίπεδο χώρας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με έκθεση της διαπιστώνει την ανάγκη οι χώρες με περισσότερες δημοσιονομικές δυνατότητες να χρηματοδοτήσουν τη ζήτηση και τις επενδύσεις. Ανάλογες ανάγκες διαπιστώνει και το ΕΠΜ του 2016 επισημαίνοντας μάλιστα πως η χρηματοδότηση της οικονομίας έχει περιοριστεί τόσο από τη δημοσιονομική πλευρά (δημοσιονομική πολιτική) όσο και από την τραπεζική – πιστωτική πλευρά (νομισματική πολιτική). Ο νέος δημοσιονομικός χώρος σε σχέση με τις παρεμβάσεις του ΕΣΠΑ μπορεί να δημιουργηθεί α) με σοβαρές εξοικονομήσεις δαπανών (πχ. ενεργειακές δαπάνες δημοσίου, βιωσιμότητα συστήματος περίθαλψης) και σημαντικές βελτιώσεις της δημόσιας διοίκησης, β) με εξεύρεση νέων πηγών χρηματοδότησης (συμμετοχή σε επενδυτικά σχήματα ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών και αναπτυξιακών μηχανισμών) με την κινητοποίηση των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την καλύτερη εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων μόχλευσης των υπάρχοντων δημόσιων πόρων και των πόρων των ΕΔΕΤ, και γ) με την ολοκλήρωση εκκρεμοτήτων από

προηγούμενες προγραμματικές περιόδους (π.χ phasing έργα) για να δημιουργηθεί δημοσιονομικός και χρηματοδοτικός χώρος για νέες επενδύσεις.

Πέραν των ανωτέρω προέκυψαν και νέα δεδομένα και αλλαγές στις στρατηγικές που συνδέονται τόσο με προτεραιότητες που προέκυψαν κατά την εφαρμογή των ΕΠ, όσο και με την εκπλήρωση των αιρεσιμοτήτων και των αυτοδεσμεύσεων. Ειδικότερα :

- Ολοκληρώθηκε και εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις 20/3/2015 η Περιφερειακή Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), ενώ μετά την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου επιχειρηματικής ανακάλυψης τον Δεκέμβριο του 2015 αναμορφώθηκε το σχέδιο δράσης αυτής τον Μάιο του 2016. Επίσης ολοκληρώθηκε και η Εθνική Στρατηγική RIS ικανοποιώντας τις απαιτήσεις της αιρεσιμότητας 1.1, όπως προκύπτει από τις επιστολές ΕΕ Ref.Ares(2015) 5869907/15-12-2015, Ref.Ares(2015) 4489384/20-10-2015 (Εθνική RIS) και Ref.Ares(2015) 3216159/31-7-2015 (Περιφερειακή RIS). Οι οριστικοποιημένες στρατηγικές RIS3 που συνδέονται με τους δύο βασικούς πυλώνες της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, την επιχειρηματική ανακάλυψη και το Πολυετές Χρηματοδοτικό Πλαίσιο για τις Ερευνητικές Υποδομές και αφορούν τους Θεματικούς Στόχους 1 και εν μέρει του 2, 3 και 8.
- Ολοκληρώθηκε το στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ψηφιακή ανάπτυξη με την κατάρτιση του πλαισίου της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής και του Εθνικού Σχεδίου Ευρυζωνικής Πρόσβασης Επόμενης Γενιάς 2014-2020 ικανοποιώντας τις απαιτήσεις της αιρεσιμότητας 2.1, όπως προκύπτει από την επιστολή ΕΕ Ref.Ares(2017)1566327/23-3-2017.
- Ολοκληρώθηκε η επικαιροποίηση του Κανονισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (KENAK) ο οποίος οριστικοποιήθηκε με την ΚΥΑ με Α.Π. ΔΕΠΕΑ/οικ.178581/30-06-2017 (ΦΕΚ 2367/τΒ/12-07-2017) και εξειδικεύτηκε περαιτέρω με τις τεχνικές οδηγίες ΤΕΕ για την Ενεργειακή Απόδοση Κτιρίων (ΥΑ ΔΕΠΕΑ/οικ. 182365/17-11-2017, ΦΕΚ 4003/τΒ/17-11-2017 και ΦΕΚ 4108/τΒ/23-11-2017).
- Ολοκληρώθηκε η Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (Απρίλιος 2016) που συμβάλει στην βέλτιστη εφαρμογή των κατευθύνσεων πολιτικής.
- Ολοκληρώθηκε το 2017 η χαρτογράφηση των υποδομών και αναγκών για την 1βάθμια, 2βάθμια, 3βάθμια εκπαίδευση και για την αρχική επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση ενηλίκων.
- Ολοκληρώθηκαν και εγκρίθηκαν από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις 20/3/2015 η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και η Περιφερειακή Στρατηγική για τους Ρομά. Ενώ εκπονήθηκε το 2015 η μελέτη για τη Διάγνωση των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας της Περιφέρειας Ηπείρου.
- Εκδόθηκε ο Ν4412/2016 (ΦΕΚ Α'147) για την ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ενσωμάτωση των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ) και του ν. 4413/2016 (ΦΕΚ Α'148) για την ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ).

Περιγραφή των προτεινόμενων τροποποιήσεων

Οι συνθήκες ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα των ελληνικών επιχειρήσεων, είναι εξαιρετικά δυσμενείς καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Μια μικρή ανάκαμψη έχει παρουσιαστεί κατά την τελευταία διετία που αναμένεται να ισχυροποιηθεί τα επόμενα χρόνια, εφόσον βελτιωθούν οι γενικότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες. Οι χρηματοδοτήσεις, μέσω τραπεζικών ιδρυμάτων, των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων βρίσκονταν στα 126 δις περίπου στις αρχές του 2009 ενώ στις αρχές του 2018 βρίσκονται στα 81 δις (Στοιχεία ΤτΕ). Τα επιτόκια δανεισμού που αντιμετωπίζουν οι μεσαίες και μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις είναι περίπου τρεις φορές πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις το κόστος χρήματος αυξάνεται σε σχέση με τις μεγάλες αλλά αυξάνονται και οι δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Για τον λόγο αυτό το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα θα συνεισφέρει με 7,3 εκ€ στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας II για κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων σε δάνεια.

Κατά την σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος το 2014 δεν είχε ολοκληρωθεί η εκπόνηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης κατά συνέπεια οι δράσεις που περιγράφονταν στο κείμενο του ΕΠ δεν είχαν προσδιοριστεί πλήρως. Η Στρατηγική ολοκληρώθηκε το 2015 και

επικαιροποιήθηκε το 2016, σε συνεργασία με το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας & Καινοτομίας, μετά την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου της επιχειρηματικής ανακάλυψης και την κατάθεση απόψεων των Φορέων του Δημοσίου, των Ερευνητικών Οργανισμών και του Ιδιωτικού τομέα ως εκ τούτου διαφοροποιείται μερικώς οι δράσεις του Άξονα προτεραιότητας 1.

Η καθυστέρηση στην έκδοση των προδιαγραφών για την εκπόνηση των πολεοδομικών / χωροταξικών μελετών και το γεγονός ότι οι σχετικές διαδικασίες έναρξης, εκπόνησης και ολοκλήρωσης αυτών είναι αρκετά χρονοβόρες, οδήγησε στην διαγραφή της δράσης π/υ 1,5 εκ€. Οι διατιθέμενοι πόροι θα διατεθούν για την ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης λυμάτων που αφορούν οικισμούς Γ' προτεραιότητας και εμπίπτουν στην Οδηγία 91/271, δράση που παρουσιάζει αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης.

Η εκπόνηση των Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Παρεμβάσεων ("Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Ιωαννιτών" και "Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου"), σύμφωνα με τις οποίες αναδείχτηκε η αυξημένη ανάγκη για υλοποίηση δράσεων υποδομών μεταφορών, η οριστικοποίηση των μελετών και ο προσδιορισμός του κόστους των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών, σε συνδυασμό με την καθυστέρηση ενεργοποίησης της δράσης εγκατάστασης ευφύων συστημάτων μέτρησης ενέργειας, οδηγεί στην μη υλοποίηση τόσο της προαναφερόμενης δράσης, όσο και της αναβάθμισης υφιστάμενου οδικού δικτύου ΔΕΔ-Μ. Η λογική της παρέμβασης του Άξονα 3, με δεδομένο ότι στοχεύει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των Ταμείων και στην έμφαση στα αποτελέσματα, επαναπροσδιορίζεται, καθώς, τόσο το γεγονός ότι τα διατιθέμενα κονδύλια του Άξονα, όσο και η έλλειψη ωριμότητας δεν δύναται, να καλύψουν τις αναπτυξιακές ανάγκες της Περιφέρειας τη δεδομένη χρονική στιγμή και τα αναμενόμενα αποτελέσματα δεν μπορούν να επιτευχθούν κυρίως στον τομέα της ενέργειας. Παρόλα αυτά, θα ενισχυθεί τόσο η βελτίωση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας, όσο και η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας και μείωση των ατυχημάτων.

Αποτύπωση των αναμενόμενων επιπτώσεων των τροποποιήσεων στους ειδικούς στόχους και στους δείκτες του των Αξόνων Προτεραιότητας

Οι τροποποιήσεις που προτείνονται δεν επηρεάζουν τους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος, παρά μόνο στις δράσεις που προτείνονται για διαγραφή, ενώ προτείνονται αλλαγές σε δείκτες εκροής και αποτελέσματος σχεδόν σε όλες τις Επενδυτικές Προτεραιότητες. Ειδικότερα:

Άξονας 1 «Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
1a	1.000.000		1.000.000
1b	9.000.000		9.000.000
2b	4.000.000		4.000.000
2c	2.538.948		2.538.948
3a	8.725.019		8.725.019
3b	8.000.000	-4.300.000	3.700.000
3c	8.000.000	+4.300.000	12.300.000
Σύνολο	43.763.976	0	43.763.976

Επενδυτική Προτεραιότητα 1a «Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος»:

- Προστίθεται στο λεκτικό των ενδεικτικών δράσεων, η δυνατότητα χρηματοδότησης νέων ερευνητικών υποδομών στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας, ανάγκη που προέκυψε από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και είναι σύμφωνη με την λογική της παρέμβασης του ΕΠ.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1601 «Αριθμός φορέων που ενισχύονται», από τον SO033 «Ερευνητικές υποδομές που ενισχύονται», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και στόχου του δείκτη, λόγω της διαφοροποίησης της δράσης, από ενίσχυση υφιστάμενων υποδομών στην δημιουργία νέων.
- Διαγραφή του δείκτη CO25 «Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών υποδομών» καθώς δεν θα ενισχυθούν άμεσα ερευνητές αλλά μόνο ερευνητικές υποδομές.

Επενδυτική Προτεραιότητα 1b «Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών & συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας & ανάπτυξης & του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων & υπηρεσιών»

- Διαγραφή του επιδιωκόμενου αποτελέσματος «Η ανάπτυξη συστάδων clusters, με τη συμμετοχή επιχειρήσεων και ερευνητικών και εκπαιδευτικών οργανισμών», καθώς αφενός σύμφωνα με την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης η δημιουργία cluster δεν αποτελεί βασική προτεραιότητα και αφετέρου αναδείχτηκε, από την εφαρμογή της ΕπΠρ, η μεγάλη ανάγκη για «ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, μέσω της συνεργασίας των ερευνητικών φορέων με τις επιχειρήσεις» που αποτελεί το κύριο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της ΕπΠρ.
- Διαγραφή του δείκτη εκρών T1602 «Clusters επιχειρήσεων - ερευνητικών φορέων στην Περιφέρεια» διότι ο δείκτης δεν είναι κατάλληλος για την αποτύπωση των ενεργειών της δράσης, καθώς, βασική κατεύθυνση είναι το σύνολο του διαθέσιμου Π/Υ (9 εκ. €) να διατεθεί στη δράση για την ενίσχυση επιχειρήσεων, με σκοπό την υλοποίηση ερευνητικών έργων στους τομείς της αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας. Οι προτεινόμενες αλλαγές προέκυψαν από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου του δείκτη CO26 «Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ινστιτούτα», λόγω τροποποίησης του μοναδιαίου κόστους, όπως προέκυψε μετά την ενεργοποίηση της δράσης. Οι προτεινόμενες αλλαγές προέκυψαν από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Επαναπροσδιορίζονται οι τιμές βάσης και στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1605 «Δαπάνη Ε&Α των επιχειρήσεων», στηριζόμενοι σε πρόσφατα στατιστικά στοιχεία, καθώς κατά την σύνταξη του ΕΠ λήφθηκαν υπόψη δεδομένα του 2011. Επισημαίνεται ότι η τιμή υλοποίησης για το έτος 2013 (3,4 εκ. €) ήδη υπερκαλύπτει την τιμή στόχου που έχει τεθεί για το έτος 2023 (1,44 εκ. €).

Επενδυτική Προτεραιότητα 2b «Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, ηλεκτρονικό εμπόριο και αύξηση της ζήτησης για ΤΠΕ»:

- Τροποποιείται η δράση 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ», καθώς δεν θα υλοποιηθεί με δικαιολογητικό δαπάνης (voucher) και θα αφορά στην ενίσχυση ΜΜΕ για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, ηλεκτρονικών κρατήσεων και

πληρωμών κ.α. Οι προτεινόμενες αλλαγές προέκυψαν από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου των δεικτών εκρών CO2 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» και CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται», λόγω τροποποίησης του μέσου μοναδιαίου κόστους της δράσης 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ». Επίσης επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου του δείκτη CO08 «Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται», καθώς ο δείκτης δεν μπορεί να συσχετίζεται πλέον με τη δράση 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ», η οποία, σύμφωνα με το νέο σχεδιασμό, δεν αποσκοπεί στην ενίσχυση της απασχόλησης αλλά της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 2c «Αποδοτική διαχείριση υποδομών, δεδομένων και υπηρεσιών των ΟΤΑ»

- Προστίθενται στις ενδεικτικές δράσεις α) «Ψηφιακές Υπηρεσίες στα Μνημεία», σύμφωνα με την εγκεκριμένη Στρατηγική για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» και β) «Ανάπτυξη Έξυπνης Πλατφόρμας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (smart cities)», σύμφωνα με την εγκεκριμένη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο «Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη του Δήμου Ιωαννιτών».
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1603 «Εφαρμογές για τη διαχείριση δικτύων και υποδομών», από τον SO007 «Ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργούνται/αναβαθμίζονται», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1607 «ΟΤΑ με δυνατότητα απομακρυσμένης διαχείρισης και ελέγχου υποδομών και δικτύων», που είναι περιοριστικός, καθώς αφορά μόνο ΟΤΑ και δεν συσχετίζεται με το σύνολο των παρεμβάσεων που προβλέπεται να υλοποιηθούν με πηγή στοιχείων την ΕΥΔ, με τον δείκτη 07904 «Πολίτες που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες», ο οποίος αναφέρεται στο σύνολο Δημόσιων Φορέων που θα παρέχουν πρόσβαση (υπηρεσίες e-government). Η πηγή των στοιχείων είναι τα ετήσια στοιχεία της Eurostat.

Επενδυτική Προτεραιότητα 3a «Πρωώθηση της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής εκμετάλλευσης νέων ιδεών και τη στήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων , μεταξύ άλλων μέσω φυτώριων επιχειρήσεων»

- Επαναπροσδιορίζονται οι τύποι δράσεων σύμφωνα με την Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε «Υποστήριξη υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών», «Υποστηρικτικοί μηχανισμοί για την προώθηση της καινοτομίας στην τοπική επιχειρηματικότητα», «Ενίσχυση ίδρυσης ΜΜΕ (start ups) με προσανατολισμό στην ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών»
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και η τιμή στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1608 «Ποσοστό επιχειρήσεων που ανέπτυξαν καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες». Οι τιμές που είχαν τεθεί σε επίπεδο χώρας αντικαθίστανται με αντίστοιχες τιμές σε επίπεδο περιφέρειας που προκύπτουν από έρευνα του ΕΚΤ με θέμα «Καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις 2010-2012».

Επενδυτική Προτεραιότητα 3b «Ανάπτυξη και υλοποίηση νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως όσον αφορά τη διεθνοποίηση»

- Επαναπροσδιορίζονται οι τύποι δράσεων σύμφωνα με την Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε «Υποστήριξη οργανωτικής καινοτομίας και εξωστρέφειας στις ΜΜΕ», «Ενίσχυση δημιουργίας και λειτουργίας κλαδικών και διακλαδικών cluster ΜΜΕ», μείωση του διαθεσίμου προϋπολογισμού της Επενδυτικής Προτεραιότητας από 8.000.000€ σε

3.700.000€. Το υπολειπόμενο ποσό των 4.300.000€ θα διατεθεί στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας II (ΤΕΠΙΧ II).

- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου των δεικτών εκροών CO02 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις», CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται» και CO08 «Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται», λόγω μείωσης του διαθέσιμου προϋπολογισμού της Επενδυτικής Προτεραιότητας από 8.000.000€ σε 3.700.000€.
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και η τιμή στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1609 «Εξαγωγές Περιφέρειας Ηπείρου», καθώς τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά τον αρχικό προσδιορισμό των τιμών προέρχονταν από το Παρατηρητήριο Εγνατίας Οδού και δεν είναι πλέον διαθέσιμα, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ αναφέρονται στο σύνολο της χώρας και ως εκ τούτου λαμβάνονται πλέον υπόψη τα στοιχεία του Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδας, τα οποία διατίθενται στη μελέτη «Χαρτογράφηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας ανά περιφέρεια και νομό».

Επενδυτική Προτεραιότητα 3c «Βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου των ΜΜΕ της Περιφέρειας».

- Προστίθεται η δράση 3.3.1.2 «Σύσταση Ταμείου Επιχειρηματικότητας II» με διαθέσιμο προϋπολογισμό 7.300.000,00€ για κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων σε δάνεια (4.300.000€ από ΕπΠρ 3b και 3.000.000€ από ΕπΠρ 3c). Δεν προκύπτει ανάγκη για τροποποίηση της λογικής παρέμβασης, καθώς η έλλειψη ρευστότητας και πρόσβασης σε κεφάλαια αποτελεί μία από τις αναπτυξιακές ανάγκες του Άξονα και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων ΜΜΕ αποτελεί βασικό αναμενόμενο αποτέλεσμα. Ενώ, η ανάγκη λειτουργίας του Ταμείου Χαρτοφυλακίου, το οποίο θα συνεισφέρει πόρους σε χρηματοδοτικά μέσα προκειμένου να παρέχονται στις επιχειρήσεις δανειακά και εγγυοδοτικά προϊόντα επιμερισμένου ρίσκου, προκύπτει και από την «Εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex-ante assessment) της δημιουργίας ενός ή περισσότερων μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής»
- Προστίθεται ο δείκτης εκροών CO03 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν οικονομική στήριξη πλην των επιχορηγήσεων» και επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου του δείκτη εκροών CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται» λόγω προσθήκης της δράσης 3.3.1.2.
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου των δεικτών εκροών CO02 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις», CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται» και CO08 «Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται» λόγω μείωσης του διαθέσιμου προϋπολογισμού της δράσης από 8.000.000€ σε 5.000.000€.
- Επαναπροσδιορίζονται οι τιμές βάσης και στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1610 «Επενδύσεις παγίου κεφαλαίου επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Ηπείρου» στηριζόμενοι σε πρόσφατα στατιστικά στοιχεία καθώς κατά την σύνταξη του Ε.Π. τα δεδομένα του 2010.

Άξονας 2 «Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος ανάπτυξη»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
4c	12.000.000		12.000.000
4e	13.246.289		13.246.289
5b	17.896.094		17.896.094
6b	59.050.000	+1.500.000	60.550.000
6c	15.000.000		15.000.000
6d	1.500.000		1.500.000
6e	13.529.169	-1.500.000	12.029.169

Σύνολο	132.221.552	0	132.221.552
--------	-------------	---	-------------

Επενδυτική Προτεραιότητα 4c «Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας του κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας»

- Επαναπροσδιορίζονται οι τιμές στόχου των δεικτών εκροής CO31 «Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης», CO32 «Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων» και CO34 «Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου κατανάλωσης». Η απόφαση για αλλαγή της μεθοδολογίας υπολογισμού των δεικτών προήλθε από την αναγκαιότητα ομογενοποίησης όλων των διαφορετικών προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό τόσο της εξοικονόμησης ενέργειας όσο και της παραγωγής ΑΠΕ σε εθνικό επίπεδο και για όλα τα Ε.Π. Μέσω της χρήσης κοινών παραδοχών και κοινών πηγών δεδομένων για το σύνολο των μέτρων πολιτικής αλλά και της επικαιροποίησης σημαντικών παραμέτρων όπως ενδεικτικά είναι οι συντελεστές μετατροπής πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας σε τελική και εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, αυξάνεται το επίπεδο ακρίβειας και αξιοπιστίας των εκτιμήσεων και παρέχεται η δυνατότητα αποτελεσματικής παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των συγκεκριμένων μέτρων πολιτικής.

Επενδυτική Προτεραιότητα 5b «Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών»

- Τροποποιούνται οι ενδεικτικές δράσεις με τη διαγραφή των α) «Εκπόνηση ολοκληρωμένου περιφερειακού σχεδιασμού για την πρόληψη και διαχείριση των αναμενομένων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής», καθώς η δράση συνάδει με την ΕπΠρ 5a και όχι την 5b και β) «Ευαισθητοποίηση πληθυσμού για την εφαρμογή των δράσεων του περιφερειακού σχεδιασμού περί πρόληψης και αντιμετώπισης των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή», ενέργειες που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του περιφερειακού σχεδιασμού και την προσθήκη της «Έργα κατασκευής, αντικατάστασης, βελτίωσης και επέκτασης δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων» ώστε να αποτελεί διακριτή ενέργεια από τα αντιπλημμυρικά έργα.
- Τροποποιούνται οι κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων, ώστε να είναι δυνατή η υλοποίηση έργων σε περιοχές εκτός καθορισμένων ζωνών δυνητικά υψηλού κινδύνου πλημμυρών για το υδατικό διαμέρισμα Ηπείρου (GR05), μετά από απαραίτητη τεκμηρίωση, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων.
- Προστίθενται οι δείκτες εκροών 08704 «Συστήματα αξιολόγησης και παραγωγής πληροφοριών για τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή», 08705 «Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης κινδύνων από κατολισθητικά φαινόμενα», 08711 «Έκταση προστατευόμενης περιοχής από έργα αντιπλημμυρικής προστασίας» και καθορίζεται η τιμή στόχου, ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση όλων των δράσεων.
- Τροποποιείται η τιμή στόχος του δείκτη αποτελέσματος T1616 «Έκταση περιοχών για τις οποίες απαιτείται η αξιολόγηση και διαχείριση του κινδύνου πλημμυρών και η εφαρμογή μέτρων της οδηγίας 2007/60/ΕΚ» καθώς η προτεραιότητα υλοποίησης έργων αντιπλημμυρικής προστασίας εντός αστικών και ημιαστικών κέντρων, όπως αποτυπώνεται από το ενδιαφέρον των δυνητικών δικαιούχων στις ανοικτές και υπό έκδοση προσκλήσεις, παρουσιάζει ωφέλεια για σημαντικό αριθμό κατοίκων, αλλά σε σχετικά μικρή έκταση. Για το λόγο αυτό αναμένεται η μείωση της συνολικής έκτασης, στην οποία θα υπάρξει αποτελεσματική παρέμβαση αντιπλημμυρικής προστασίας.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6b «Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση

των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις»

- Αύξηση του διαθεσίμου προϋπολογισμού της Επενδυτικής κατά 1.500.000€ λόγω των αυξημένων αναγκών για την ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης λυμάτων που αφορούν οικισμούς Γ' προτεραιότητας και εμπίπτουν στην Οδηγία 91/271.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1617 «Επιφανειακά Υδατικά Συστήματα που επιτυγχάνουν ίση ή ανώτερη της καλής κατάσταση υδάτων» με τον T1661 «Υδατικά συστήματα με καλή κατάσταση σε τουλάχιστον μία από τις κατηγορίες (οικολογική, χημική, ποσοτική) της Οδηγίας 2000/60/ΕΕ» (με μονάδα μέτρησης ποσοστό), με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Επίσης, απαιτείται η τροποποίηση της συχνότητας υποβολής των εκθέσεων για την πρόοδο από 2 έτη σε 6 έτη, διότι το Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, από το οποίο αντλείται η τιμή του, επικαιροποιείται κάθε 6 χρόνια, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3199/2003 (ΦΕΚ 280/Α' /9-12-2003).
- Τροποποιείται η τιμή στόχου του δείκτη εκροής CO19 «Επεξεργασία λυμάτων: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων» με σημαντική αύξησή του, λόγω των υψηλών ποσοστών εκπτώσεων (περίπου 60%) που προέκυψαν από τους διαγωνισμούς των ήδη ενταγμένων/συμβασιопоποιημένων έργων στο ΕΠ λαμβάνοντας υπόψη και τις μελλοντικές εντάξεις/συμβάσεις.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6c «Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς»

- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1618 «Διανυκτερεύσεις επισκεπτών στην Περιφέρεια» με τον T1662 «Διανυκτερεύσεις (ημεδαπών και αλλοδαπών) σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και στόχου του δείκτη αποτελέσματος, λόγω ασυμβατότητας των εναλλακτικών πηγών δεδομένων (ΕΛΣΤΑΤ και EUROSTAT) και χρήση των οριστικών δεδομένων της ΕΛΣΤΑΤ.
- Προστίθεται ο ομογενοποιημένος δείκτης εκροής SO006 «Ενέργειες προβολής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς», δεδομένου ότι η συνεισφορά του στον στόχο και την επενδυτική προτεραιότητα είναι συμβατή με την επίτευξη των αποτελεσμάτων, όπως αυτά έχουν οριστεί στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα. Απαιτείται η προσθήκη του ανωτέρω δείκτη καθώς ο δείκτης εκροής CO09 "Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών" δεν μπορεί να μετρηθεί στο πλαίσιο της δράσης «Δικτύωση και προβολή του τουρισμού της Περιφέρειας Ηπείρου».
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης του δείκτη εκροής CO09 λαμβάνοντας υπόψη οριστικά στοιχεία των κατά τόπους Εφορειών Αρχαιοτήτων.
- Διαγραφή από την παράγραφο 2.Α.6.2 «Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων» της παραγράφου «Η υποστήριξη σε έργα πολιτισμού και τουρισμού περιορίζεται μόνο σε έργα μικρής κλίμακας. ... και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.» για την εναρμόνιση του ΕΠ με τον εγκεκριμένο Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6d «Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προώθηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος, μεταξύ άλλων μέσω του δικτύου Natura 2000, και των πράσινων υποδομών»

- Διαμορφώνονται οι ενδεικτικές δράσεις από α) Μελέτη και θεσμοθέτηση προστασίας σε περιοχές NATURA 2000 και εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης, β) Διαχειριστικά μέτρα για την διατήρηση, την συντήρηση και την βελτίωση της κατάστασης των οικοτόπων (διαχείριση

φερτών, ρύθμιση αμμοληψιών, απορρύπανση εδαφών - υγροτόπων, αποκατάσταση υποβαθμισμένων ζωνών βλάστησης), γ) Οργάνωση και λειτουργία συστημάτων ερμηνείας περιβάλλοντος και υποδομές προσέλευσης επισκεπτών, δ) Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τη βιοποικιλότητα και τις περιοχές NATURA 2000, ε) Οριοθέτηση οικολογικών διαδρομών, στ) Σχέδια Διαχείρισης και υλοποίηση διαχειριστικών δράσεων για φυσικά και πολιτιστικά αγροτικά τοπία/ οικοσυστήματα, **σε** α) Εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, β) Εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων με άγνωστο ή κακό βαθμό διατήρησης, γ) Οργάνωση και λειτουργία συστημάτων ερμηνείας περιβάλλοντος και υποδομές προσέλευσης επισκεπτών, δ) Οργάνωση και μέτρα αειφόρου διαχείρισης, τουριστικής επισκεψιμότητας και οικοτουριστικών δραστηριοτήτων, ε) Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τη βιοποικιλότητα και τις περιοχές NATURA 2000 στ) Δράσεις υποστήριξης της τοπικής κοινωνίας σε σχέση με περιορισμούς που θέτει η εφαρμογή μέτρων για την προστασία περιοχών, ειδών και οικοτόπων. Η εν λόγω τροποποίηση προέκυψε κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης της δράσης σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υ.Π.Ε.Ν., Τομέα Περιβάλλοντος» (δεδομένου κυρίως του ότι τα θέματα μελετών θεσμοθέτησης και διαχειριστικών σχεδίων θα συγχρηματοδοτηθούν από το Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ) και το με αρ. πρ. 145318/24-5-18 έγγραφό της για τον «Προγραμματισμό δράσεων στο πλαίσιο της Επ. Πρ. 6d των Επιχειρησιακών Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020».

- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1619 «Προστατευόμενες περιοχές (σύνολο περιοχών NATURA 2000) με εργαλεία διαχείρισης», με τον δείκτη T1663 «Ποσοστό Προστατευόμενων Περιοχών (σύνολο περιοχών NATURA 2000) με Εργαλεία Διαχείρισης», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.
- Τροποποιείται η τιμή στόχου του δείκτη εκροής CO23 «Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης», δεδομένου ότι από την υποβολή προτάσεων για ένταξη στο ΕΠ προέκυψε ότι η επιφάνεια οικοτόπων που θα αποκτήσει καλύτερο καθεστώς διατήρησης, είναι μεγαλύτερη επειδή οι προτεινόμενες δράσεις (π.χ. μελέτες) δεν είναι σημειακές, αλλά μπορεί να αφορούν οριζόντια μεγαλύτερη έκταση προστατευόμενης περιοχής.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε «Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπτυξη των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου»

- Διαγράφεται η δράση 6.5.1.1. «Εκπόνηση πολεοδομικών / χωροταξικών μελετών» 1.500.000€ δημόσιας δαπάνης καθώς η αλλαγή του σχετικού θεσμικού πλαισίου (Δεκέμβριος 2016), η καθυστέρηση στην έκδοση των προδιαγραφών για την εκπόνηση των ΤΧΣ και των ΕΧΣ (Ιούνιος 2017) και το γεγονός ότι οι σχετικές διαδικασίες έναρξης, εκπόνησης και ολοκλήρωσης των σχετικών μελετών είναι αρκετά χρονοβόρες, καθιστούν αμφίβολη την υλοποίηση ολοκληρωμένων μελετών εντός της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου. Οι διαθέσιμοι πόροι μεταφέρονται στην ΕΠ6b. Η συγκεκριμένη τροποποίηση προτείνεται και από το κείμενο της 1ης Αξιολόγησης της Εφαρμογής του Προγράμματος. Επιπλέον, απαιτείται και η διαγραφή του δείκτη εκροών T1612 «Νέα σχέδια ρυθμιστικού/ χωροταξικού σχεδιασμού».
- Προστίθεται στην 6.5.1.2 «Επενδύσεις σε έργα αστικής αναζωογόνησης» η ενδεικτική δράση «Αναζωογόνησης/ανάδειξης υποβαθμισμένων εκτάσεων που γειτνιάζουν με περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές/οικοσυστήματα (ποτάμι, λίμνη, κλπ)» σύμφωνα με την εγκεκριμένη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο: «Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη του Δήμου Ιωαννιτών».

Άξονας 3 «Ενίσχυση υποδομών μεταφορών»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
7a	10.000.000	-10.000.000	0
7b	57.860.780	+16.500.000	74.360.780
7e	6.500.000	-6.500.000	0
Σύνολο	74.360.780	0	74.360.780

Επενδυτική Προτεραιότητα 7a «Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)»

- Διαγράφεται η Επενδυτική Προτεραιότητα 7a, αφού η δράση που λαμβάνει στήριξη στο πλαίσιο της εν λόγω επενδυτικής «Αναβάθμιση υφιστάμενου οδικού δικτύου ΔΕΔ-Μ της Περιφέρειας» προϋπολογισμού 10.000.000€ δεν προβλέπεται να υλοποιηθεί. Η μη υλοποίηση της δράσης βασίζεται καταρχήν στην έλλειψη ωριμότητας της πράξης «Βελτίωση τμήματος της εθνικής οδού Καλπακίου Κακαβιάς που αποτελεί τμήμα του Οδικού άξονα Ιωάννινα – Κακαβιά», γεγονός που καθιστά αδύνατη την ολοκλήρωση της παρέμβασης εντός τη Προγραμματικής Περιόδου και αφετέρου στο γεγονός ότι λόγω των περιορισμένων πόρων της ΕπΠρ δύναται να υλοποιηθεί μόνο ένα μικρό μέρος του Άξονα που καθιστά αμφίβολο το αποτέλεσμα της παρέμβασης. Οι διαθέσιμοι πόροι θα μεταφερθούν στην ΕπΠρ 7b.
- Διαγράφονται οι δείκτες CO14a «Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων ΔΕΔ-Μ» και αποτελέσματος T1622 Χρονοαπόσταση (Ε.Ο. Καλπακίου- Κακαβιάς) λόγω μη υλοποίησης της δράσης.

Επενδυτική Προτεραιότητα 7b «Ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στην υποδομή ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων»

- Τροποποιείται η τιμή στόχου των δεικτών εκροής CO13 «Συνολικό μήκος νέων δρόμων» και CO14 «Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων» με αύξηση του πρώτου και μείωση του δεύτερου, λόγω λάθους εκτίμησης κατά την σύνταξη του Προγράμματος αναφορικά με την χάραξη των σχεδιαζόμενων οδών αλλά και λόγω της αύξησης των διατιθέμενων πόρων.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης εκροής T1621 «Ενέργειες οδικής ασφάλειας», από τον SO022 «Παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.
- Τροποποιείται το λεκτικό του δείκτη αποτελέσματος T1623 και αντικαθίσταται από τον T1667«Χρονοαπόσταση (Ιόνιας Οδού - Περιοχής Τζουμέρκων)» σε «Χρονοαπόσταση» και των τιμών βάσης και στόχου λόγω της αύξησης των διατιθέμενων πόρων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 7e «Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές»

- Διαγράφεται η Επενδυτική Προτεραιότητα 7e, αφού η αντίστοιχη δράση δεν προβλέπεται να υλοποιηθεί. Η μη υλοποίηση της δράσης βασίζεται στο γεγονός ότι, λόγω των περιορισμένων πόρων της ΕπΠρ, τα αποτελέσματα θα αφορούσαν μόνο ένα μέρος του πληθυσμού της Περιφέρειας, γεγονός που καθιστά αμφίβολο το αποτέλεσμα της παρέμβασης. Οι διαθέσιμοι πόροι θα μεταφερθούν στην ΕπΠρ 7b.

- Διαγράφονται οι δείκτες εκροής CO33 «Αριθμός πρόσθετων χρηστών ενέργειας που συνδέονται σε ευφυή δίκτυα» και αποτελέσματος T1655 «Ποσοστό καταναλωτών που εξυπηρετούνται από ευφυείς μετρητές» λόγω μη υλοποίησης της δράσης.

Η λογική της παρέμβασης με δεδομένο ότι στοχεύει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των Ταμείων και στην έμφαση στα αποτελέσματα, με τη δημιουργία λογικών συνδέσεων ανάμεσα στις αναπτυξιακές ανάγκες και στην επιλογή των στόχων και αποτελεσμάτων, επαναπροσδιορίζεται για τον Άξονα Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση υποδομών μεταφορών». Τόσο το γεγονός ότι τα διατιθέμενα κονδύλια του Άξονα, όσο και η έλλειψη ωριμότητας, δεν δύναται να καλύψουν τις αναπτυξιακές ανάγκες της Περιφέρειας τη δεδομένη χρονική στιγμή, τα αναμενόμενα αποτελέσματα δεν μπορούν να επιτευχθούν κυρίως στον τομέα της ενέργειας. Παρόλα αυτά θα ενισχυθεί τόσο η βελτίωση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας όσο και η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας και μείωση των ατυχημάτων. Επιπρόσθετα θα εξυπηρετηθούν ανάγκες που προκύπτουν από τις εγκεκριμένες Στρατηγικές ΟΧΕ «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών, και από το Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων και Μεταφορών.

Άξονας 4 «Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
9a	11.970.340	0	11.970.340
9b	1.000.000	0	1.000.000
10a	15.970.340	0	15.970.340
Σύνολο	28.940.680	0	28.940.680

Επενδυτική Προτεραιότητα 9a «Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μειώνοντας τις ανισότητες όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, προωθώντας την κοινωνική ένταξη μέσω βελτίωσης της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού χαρακτήρα και υπηρεσίες αναψυχής και τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα της κοινότητας»

Αναφορικά με τον τύπο δράσης 9.1.2.1. «Κοινωνικές υποδομές πρόνοιας, φροντίδας και στέγασης» απαιτούνται τα εξής:

- Αντικατάσταση του δείκτη αποτελέσματος T1629 «Πληθυσμός που ωφελείται από κοινωνικές υπηρεσίες φροντίδας και στέγασης» με τον T1665 «Αριθμός δομών που ενισχύονται για να προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες» διότι από την εν λόγω δράση δεν θα χρηματοδοτηθούν μόνο δράσεις με «συμμετέχοντες» /ωφελομένους λήπτες των παρεχόμενων υπηρεσιών που προκύπτουν από τη δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας, αλλά και δράσεις με ομάδα στόχου φορείς.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1627 «Δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας που ενισχύονται», από τον SO031 «Δυναμικότητα κοινωνικών υποδομών που ενισχύονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Τροποποίηση/μείωση της τιμής στόχου του δείκτη εκροής, διότι δεν θα διατεθεί το σύνολο του ποσού σε δράσεις με «συμμετέχοντες»/ωφελομένους λήπτες των παρεχόμενων υπηρεσιών που προκύπτουν από τη δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας, αλλά και σε δράσεις με ομάδα στόχου φορείς.
- Προσθήκη του δείκτη εκροής T1664 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών», διότι από την εν λόγω δράση θα χρηματοδοτηθούν και οι υποδομές των κοινωνικών δομών που η λειτουργία τους ενισχύεται από το ΕΚΤ με ομάδα στόχου φορείς και όχι τον πληθυσμό των «συμμετεχόντων».

Επενδυτική Προτεραιότητα 9b «Παροχή στήριξης για τη φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών»

- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1630 «Πληθυσμός ΡΟΜΑ με επαρκείς συνθήκες στέγασης» που αφορά τη στέγαση των ΡΟΜΑ (η οποία χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ με την επιδότηση ενοικίου) με τον T1666 «Αριθμός χώρων που κατασκευάστηκαν βασικές υποδομές για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης», δεδομένου ότι από την δράση θα ενισχυθούν παρεμβάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, κυρίως υγειονομικού χαρακτήρα, κατασκευάζοντας βασικές υποδομές σε συγκεκριμένους θύλακες για πληθυσμούς που είναι κυρίως μετακινούμενοι.

Επενδυτική Προτεραιότητα 10a «Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση»

- Τροποποιείται η τιμή στόχος του δείκτη εκροής CO35 «Δυναμικότητα των υποδομών εκπαίδευσης που ενισχύονται», λαμβάνοντας υπ' όψη τις πράξεις που υλοποιούνται και τις ανάγκες που προέκυψαν από την χαρτογράφηση αναγκών και υποδομών των Φορέων.
- Τροποποιείται ο τίτλος των δράσεων 10.1.1 από «Υποδομές Προσχολικής και Σχολικής Εκπαίδευσης» σε «Υποδομές και εξοπλισμός Προσχολικής και Σχολικής Εκπαίδευσης» και 10.1.2 από «Υποδομές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» σε «Υποδομές και εξοπλισμός Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης».

Άξονας 5 «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
8i	2.500.000	0	2.500.000
8v	688.195	0	688.195
9i	17.438.125	0	17.438.125
9ii	3.410.174	0	3.410.174
9iii	7.510.628	0	7.510.628
9iv	16.549.086	0	16.549.086
9v	2.195.912	0	2.195.912
9vi	1.500.000	0	1.500.000
Σύνολο	51.792.120	0	51.792.120

Επενδυτική Προτεραιότητα 9i «Ενεργός ένταξη, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.»

- Αντικατάσταση του δείκτη CO01 με τον 10902 «Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης» ώστε να υπάρξει διαχωρισμός των ωφελούμενων της δράσης για την ενεργό ένταξη στην αγορά εργασίας ομάδων του πληθυσμού που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και των ωφελούμενων της δράσης εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.
- Αντικατάσταση του δείκτη CR06 με τον 10903 «Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης που κατέχουν θέση εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους» ώστε να υπάρξει διαχωρισμός των ωφελούμενων της δράσης για την ενεργό ένταξη στην αγορά εργασίας ομάδων του πληθυσμού που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και των ωφελούμενων της δράσης εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

- Προστίθεται στον δείκτη 10501 που σχετίζεται με την δράση «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» στοχοθέτηση τιμής ανά φύλο. Δεδομένου ότι η στοχοθέτηση τιμών δεικτών ανά φύλο δεν αποτελεί υποχρέωση σύμφωνα με τους Κανονισμούς, η ΕΑΣ προτείνει την διατήρηση αυτής μόνο σε δράσεις οι οποίες από τη στόχευση / φύση τους αιτιολογούν κάτι τέτοιο, λόγω της λογικής παρέμβασής τους και ειδικότερα στη δράση «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» η οποία αποσκοπεί στην προώθηση και διατήρηση της απασχόλησης / απασχολησιμότητας των γυναικών.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii «Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά»

- Τροποποίηση της περιγραφής της δράσης, με την προσθήκη των Ομάδων Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης και της Επιδότησης Ενοικίου, όπως προέκυψε μετά την ολοκλήρωση της διαβούλευσης της Περιφέρειας, των Δήμων που διαβιούν πληθυσμοί Ρομά και της Ειδικής Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά .
- Τροποποίηση/άυξηση της τιμής στόχου των δεικτών εκροής 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών» και 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών» λαμβάνοντας υπ' όψη την δημιουργία Ομάδων Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης για Ρομά.
- Τροποποίηση/μείωση της τιμής στόχου των δεικτών εκροής T1634 «Συμμετέχοντες σε μειονεκτική θέση (ΡΟΜΑ Ή αιτούντες άσυλο Ή ασυνόδευτοι ανήλικοι)» και αποτελέσματος 11105 «Συμμετέχοντες σε μειονεκτική θέση (Ρομά ή αιτούντες άσυλο ή ασυνόδευτοι ανήλικοι) που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, ..., αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» λαμβάνοντας υπ' όψη τους περιορισμένους πόρους.

Η μείωση της τιμής των δεικτών T1634 «Συμμετέχοντες σε μειονεκτική θέση (ΡΟΜΑ Ή αιτούντες άσυλο Ή ασυνόδευτοι ανήλικοι)» και 11105 «Συμμετέχοντες σε μειονεκτική θέση (Ρομά ή αιτούντες άσυλο ή ασυνόδευτοι ανήλικοι) που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» κατά 75% προέκυψε από την ολοκλήρωση της εξειδίκευσης των δράσεων αρμοδιότητας της Ειδικής Γραμματείας για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά και της διαβούλευσης με τους τοπικούς φορείς. Όπως ενημερωθήκατε και από την με αρ. πρωτ. 36818/30-3-2018 επιστολή της ΕΥΣΕΚΤ, με την ολοκλήρωση του σχεδιασμού προσδιορίστηκε από την Ειδική Γραμματεία και το κόστος της κάθε παρέμβασης/δράσης. Δεδομένων των περιορισμένων διαθέσιμων πόρων μέσω της ΕπΠρ 9ii (Ειδικός Στόχος (ΕΣ) 9.2.2 Ενίσχυση των ατόμων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, για την εργασιακή και κοινωνική ένταξή τους) για την υλοποίηση του συνόλου των δράσεων, σε συνεργασία με την Δ/ση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Ηπείρου (που υλοποιεί την Περιφερειακή πολιτική) πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τους ΟΤΑ, στους οποίους υπάρχουν οικισμοί/καταυλισμοί Ρομά και διαμορφώθηκαν οι προτεραιότητες για το σύνολο των δράσεων. Σύμφωνα με αυτές, προτείνεται: α) η λειτουργία δύο παραρτημάτων Ρομά στα Κέντρα Κοινότητας των Δήμων Αρταίων και Ιωαννιτών, β) η δημιουργία τουλάχιστον μίας Ομάδας Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης καθώς και γ) η επιδότηση ενοικίου σε τουλάχιστον 10 ωφελούμενους.

Ο αρχικός σχεδιασμός του ΕΣ 9.2.2 βασίστηκε στην εσφαλμένη παραδοχή ότι όλες οι δράσεις σχετίζονταν μόνο με τον δείκτη T1634, η τιμή του οποίου ανερχόταν σε 40 ωφελούμενους. Με τον επικαιροποιημένο σχεδιασμό - και καθώς οι δράσεις για τους Ρομά κατηγοριοποιούνται σε συστημικού χαρακτήρα παρεμβάσεις με έμμεσα ωφελούμενους και σε παρεμβάσεις που απευθύνονται σε άμεσα συμμετέχοντες - προστέθηκαν οι δείκτες 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών» και 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών» λαμβάνοντας τιμή 1 και 70 αντίστοιχα, ώστε να αποτυπώνεται η υλοποίηση της δράσης «Ομάδα Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης» η οποία είναι δράση

συστημικού χαρακτήρα και δεν μπορεί να συσχετιστεί με τον δείκτη T1634, γιατί αυτός θα μετρήσει τις δράσεις με ομάδα στόχου άμεσα συμμετέχοντες και θα συνδεθεί και με τη συλλογή microdata για τη μέτρηση των κοινών δεικτών. Συνέπεια αυτού είναι η μείωση της τιμής του δείκτη T1634 από 40 σε 10 ωφελούμενους.

Αντίστοιχα προστέθηκε ο δείκτης αποτελέσματος 05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες» που σχετίζεται με την δράση «Ομάδα Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης» και μειώθηκε η τιμή του δείκτη 11105 από 3 σε 1 ωφελούμενο. Επισημαίνεται ότι η μεθοδολογία υπολογισμού του δείκτη 11105 δεν διαφοροποιήθηκε σε σχέση με αυτή που υποβλήθηκε κατά την έγκριση του ΕΠ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9iii «Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών»

- Τροποποίηση του τρόπου μέτρησης του δείκτη 11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ» καθώς ο αριθμητής μετρά πολλαπλές φορές το κάθε σχολείο σωρευτικά, ενώ ο παρονομαστής τα μοναδικά σχολεία της περιφέρειας. Ως εκ τούτου σαν αριθμητής αντί της τιμής του δείκτη 11501 «Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις» τίθεται ο αριθμός μοναδικών σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις. Επίσης, σε ό,τι αφορά τη συχνότητα μέτρησης, οι τιμές του δείκτη 11509 θα αποτυπωθούν δύο φορές στη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου αντί για ετήσια καταμέτρηση. Μία φορά στην Ετήσια Έκθεση το 2019, που θα μετρηθεί το ποσοστό των μοναδικών σχολείων που ωφελήθηκαν σωρευτικά από την αρχή της ΠΠ έως και το 2018, και μία δεύτερη φορά στην τελική Ετήσια Έκθεση.
- Προστίθεται στον δείκτη 10501 που σχετίζεται με την δράση «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» στοχοθέτηση τιμής ανά φύλο. Δεδομένου ότι η στοχοθέτηση τιμών δεικτών ανά φύλο δεν αποτελεί υποχρέωση σύμφωνα με τους Κανονισμούς, η ΕΑΣ προτείνει την διατήρηση αυτής μόνο σε δράσεις οι οποίες από τη στόχευση / φύση τους αιτιολογούν κάτι τέτοιο, λόγω της λογικής παρέμβασής τους και ειδικότερα στη δράση «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» η οποία αποσκοπεί στην προώθηση και διατήρηση της απασχόλησης / απασχολησιμότητας των γυναικών.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9iv «Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος»

- Τροποποίηση/αύξηση της τιμής στόχου των δεικτών εκροής 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών» και αποτελέσματος 05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες» λαμβάνοντας υπ' όψη τον τρόπο καταμέτρησης των δομών σύμφωνα με το έγγραφο «Οδηγίες και κατευθύνσεις για την παρακολούθηση των δεικτών στο ΕΠ 2014-2020» της ΕΑΣ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9v «Προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση»

- Αφαιρείται η στοχοθέτηση ανά φύλο του δείκτη CO01 «Συμμετέχοντες άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων» διατηρώντας όμως την συνολική τιμή αυτού καθώς η δράση που σχετίζεται ο δείκτης δεν σχεδιάζεται με τρόπο ώστε να ωφελήσει κατά προτεραιότητα τις γυναίκες. Δεδομένου ότι η στοχοθέτηση τιμών δεικτών ανά φύλο δεν αποτελεί υποχρέωση σύμφωνα με τους Κανονισμούς, η ΕΑΣ προτείνει την διατήρηση αυτής μόνο σε δράσεις οι οποίες από τη στόχευση / φύση τους αιτιολογούν κάτι τέτοιο,

λόγω της λογικής παρέμβασής τους και ειδικότερα στη δράση «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» η οποία αποσκοπεί στην προώθηση και διατήρηση της απασχόλησης / απασχολησιμότητας των γυναικών.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9vi «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων»

- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1635 «Μειονεκτούντα άτομα που συμμετέχουν σε εκπαίδευση / κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από την λήξη της συμμετοχής τους» με τον CR06 «Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.

Άξονας 6 «Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ»

- Τροποποιείται η περιγραφή των δράσεων, με την δυνατότητα υποστήριξης δράσεων που αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, στην εν γένει λειτουργία της Διαχειριστικής Αρχής, καθώς και στην προετοιμασία της μετά το 2020 Προγραμματικής Περιόδου.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1648 «Τελικοί δικαιούχοι που υποστηρίζονται», από τον 12105 «Δικαιούχοι, Φορείς πράξεων που υποστηρίζονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.

Άξονας 7 «Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ»

- Τροποποιείται η περιγραφή των δράσεων, με την δυνατότητα υποστήριξης δράσεων που αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, στην εν γένει λειτουργία της Διαχειριστικής Αρχής, καθώς και στην προετοιμασία της μετά το 2020 Προγραμματικής Περιόδου.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1653 «Τελικοί δικαιούχοι που υποστηρίζονται», από τον 12105 «Δικαιούχοι, Φορείς πράξεων που υποστηρίζονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.

Πρόταση τεκμηρίωσης προτεινόμενων αλλαγών στο Πλαίσιο Επίδοσης

Τεκμηρίωση ανακατανομής τιμών δείκτη F100

Για τις ανάγκες υπολογισμού του οικονομικού δείκτη (F100) για το 2018, προτάθηκε από την ΕΑΣ και την Αρχή Πιστοποίησης ένας βοηθητικός πίνακας υπολογισμού (σε excel μορφή). Ο πίνακας αυτός δημιουργήθηκε με σκοπό να συνδράμει τις ΔΑ να διασφαλίσουν τα παρακάτω:

1. Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών στο ΕΠ για το 2018 να είναι μεγαλύτερο/ίσο από το ποσό της κύριας χρηματοδότησης (main allocation) των ετών 2014+2015 ανά Ταμείο και να αντιστοιχεί στο N+3 του 2018 που περιλαμβάνεται στον Πίνακα 17 του ΕΠ με αναγωγή σε όρους δημόσιας δαπάνης.
2. Η κατανομή του ανωτέρω ποσού πιστοποιημένων δαπανών σε όρους δημόσιας δαπάνης ανά άξονα προτεραιότητας γίνεται με βάση τα στοιχεία του χρηματοδοτικού πίνακα 18α.

Στο σχετικό excel εισήχθη ο χρηματοδοτικός πίνακας 18α ακριβώς όπως έχει συμπεριληφθεί στην SFC και τα ποσά της κύριας χρηματοδότησης των ετών 2014+2015 ανά Ταμείο του πίνακα 17 όπως αυτός είχε συμπληρωθεί στην SFC.

Μετά την εισαγωγή των σχετικών στοιχείων, προέκυπτε η εκτίμηση της κατανομής του ποσού των πιστοποιημένων δαπανών ανά άξονα προτεραιότητας (εκτός των αξόνων της τεχνικής βοήθειας) και το συνολικό άθροισμα ανά Ταμείο σε όρους δημόσιας δαπάνης για το 2018. Επίσης, υπολογίστηκε η κατανομή του ποσού των πιστοποιημένων δαπανών ανά άξονα προτεραιότητας (εκτός των αξόνων της τεχνικής βοήθειας) και το συνολικό άθροισμα ανά Ταμείο σε όρους κοινοτικής συνδρομής για το 2018. Η ανωτέρω κατανομή σε όρους κοινοτικής συνδρομής επέτρεπε στη ΔΑ να ελέγξει αν το συνολικό ποσό ανά Ταμείο είναι μεγαλύτερο/ίσο με το ποσό της κύριας χρηματοδότησης (main allocation) των ετών 2014+2015 ανά Ταμείο του Πίνακα 17.

Η χρήση του ανωτέρω τρόπου υπολογισμού δεν δόθηκε από την ΕΑΣ/ΕΥΣΣΑ ως υποχρεωτική, επιτρέποντας στις ΔΑ να αναπτύξουν, αν το έκριναν σκόπιμο, διαφορετική προσέγγιση για την εκτίμηση των οικονομικών δεικτών του Προγράμματος ευθύνης τους.

Στο πλαίσιο αυτό για τον υπολογισμό του F100 κατά την σύνταξη του ΕΠ ακολουθήθηκε η ανωτέρω μεθοδολογία και μάλιστα, όπως ορθώς επισημαίνεται, οι στόχοι τέθηκαν πιο “αισιόδοξοι”, επαυξημένοι κατά 3,8% για το ΕΤΠΑ και 1,6% για το ΕΚΤ, σύμφωνα με τον πίνακα:

Άξονας / Ταμείο	Δημόσια Δαπάνη 2014 & 2015	Ποσοστό προσαύξησης	F100
(1)	(2)	(3)	(4) = (2) * (100%+(3))
1	11.539.248	13,8%	13.129.190
2	34.863.309	1,4%	35.361.680
3	19.606.712	2,5%	20.095.752
4	7.630.791	2,5%	7.821.122
5	13.063.507	1,6%	13.275.016
ΕΤΠΑ (1,2,3,4)	73.640.060	3,8%	76.407.744
ΕΚΤ (5)	13.063.507	1,6%	13.275.016

Η αρχική τιμή του δείκτη F100 βασίστηκε σε μια εσφαλμένη παραδοχή, όσον αφορά στα ποσά της αρχικής και ετήσιας προχρηματοδότησης (Αρχική και Ετήσια προχρηματοδότηση, Καν 1303/2013, αρθ. 134). Ειδικότερα, κατά την αρχική διαμόρφωση του ΕΠ, ο υπολογισμός του οικονομικού δείκτη F100 είχε βασισθεί στις δεσμεύσεις του ΕΠ για τα δύο πρώτα έτη της Προγραμματικής Περιόδου (2014 και 2015) σε επίπεδο Άξονα / Ταμείου / Περιφέρειας (ΑΤΠ). Η προσέγγιση αυτή δίνει ποσά τα οποία θα ταίριαζαν με τα ποσά του N+3 για το 2018, αν δεν είχαν αφαιρεθεί οι προκαταβολές (αρχική προχρηματοδότηση και ετήσια προχρηματοδότηση). Η αρχική μεθοδολογία υπολογισμού του στόχου του δείκτη F100 για το 2018 βασίστηκε σε λάθος εκτιμήσεις και λανθασμένη κατανόηση της μεθοδολογίας υπολογισμού του στόχου του N+3 για το 2018.

Η προσέγγιση αυτή δεν ήταν επιτυχής και οδήγησε σε πολύ ψηλές εκτιμήσεις τιμών για τον δείκτη F100. Για την συσχέτιση του F100 με το N+3 θα έπρεπε από τις δεσμεύσεις των δύο πρώτων ετών να είχε αφαιρεθεί η αναλογούσα προκαταβολή, προκειμένου να προκύψει εφικτή και ορθολογική τιμή για τον F100 το 2018.

Επιπρόσθετα, κατά την σύνταξη του ΕΠ έγινε η εσφαλμένη παραδοχή ότι δεν θα υπάρξουν προβλήματα και καθυστερήσεις από την χρήση των πληροφοριακών συστημάτων κατά την έκδοση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων επιχειρηματικότητας, καθώς αυτό καταδείκνυε η εμπειρία από την υλοποίηση της ΠΠ 2007-2013. Το άρθρο 57 του Ν 4314/2014 (ΦΕΚ 265/τΑ/23-12-2014) αναφέρει την υποχρεωτική χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) καθώς και τους υπεύθυνους φορείς για την λειτουργία αυτού. Παρότι η

Διαχειριστική Αρχή προχώρησε σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, για λόγους πέραν των δυνατοτήτων παρέμβασης και ελέγχου της, υπήρξε μεγάλη καθυστέρηση στην έκδοση αυτών. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού αναγνωρίζοντας τα προβλήματα που δημιούργησε η “μη λειτουργία” του ΠΣΚΕ προχώρησε στην επίλυση του θέματος με την εναλλακτική λειτουργία του ΠΣΚΕ όπως μας ενημέρωσε με το 8217/ΕΥΚΕ100/23-1-2018 έγγραφο. Η καθυστέρηση των 30 μηνών από 12/6/2015 ημερομηνία συνεδρίασης 1^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης στην οποία εγκρίθηκε η εξειδίκευση δράσεων των ΘΣ 1 και 3 έως 23/1/2018 είχε σοβαρές επιπτώσεις σε δράσεις επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται στο πλαίσιο κυρίως των Θεματικών Στόχων του Άξονα 1. Ως εκ τούτου προτείνεται η περαιτέρω μείωση του οικονομικού δείκτη F100 στον Άξονα 1.

Για την άρση των αστοχιών, στις οποίες οδήγησε η παραπάνω προσέγγιση, προτείνεται για τον επανυπολογισμό του F100 σε κάθε ΑΤΠ του ΕΠ, η αφαίρεση της αναλογούσας προκαταβολής (αρχική προχρηματοδότηση και ετήσια προκαταβολή έως το 2018) από τον F100 στον οποίο εμπεριέχεται και η εφαρμογή των συντελεστών προσαύξησης 3,8% για το ΕΤΠΑ και 1,6% για το ΕΚΤ που χρησιμοποιήθηκαν κατά τον αρχικό υπολογισμό του οικονομικού δείκτη.

Άξονας / Ταμείο	Αρχικό F100	Προκαταβολές	Αρχικό F100 - Προκαταβολές
(1)	(2)	(3)	(4) = (2) - (3)
1	13.129.190	4.649.952	8.479.238
2	35.361.680	14.048.812	21.312.868
3	20.095.752	7.900.885	12.194.867
4	7.821.122	3.074.968	4.746.154
5	13.275.016	4.738.755	8.536.261
ΕΤΠΑ (1,2,3,4)	76.407.744	29.674.618	46.733.126
ΕΚΤ (5)	13.275.016	4.738.755	8.536.261

Επιπρόσθετα λόγω της καθυστέρησης που οφείλεται στο ΠΣΚΕ στην υλοποίηση δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων δημόσιας δαπάνης 40,2εκ€ από τα 43,7 εκ€ συνολικής δημόσιας δαπάνης του Άξονα 1 και για 30 από τους 42 μήνες (12/6/2015 – 31/12/2018) εφαρμογής του πλαισίου επίδοσης, προτείνεται η περαιτέρω μείωση του οικονομικού δείκτη F100 στον Άξονα 1 (κατά 65% δηλαδή 5.511.505€) και η αναλογική κατανομή του ποσού αυτού στους υπόλοιπους Άξονες του ΕΤΠΑ ως ακολούθως, ώστε αθροιστικά σε επίπεδο Διαθρωπτικού Ταμείου να παραμένει σταθερός.

Ποσοστό μείωσης F100 Άξονα 1 = $30/42 * 40,2/43,7 = 0,71 * 0,92 \approx 65\%$

Άξονες	π/υ	Ποσοστό Άξονα στο σύνολο των Αξόνων 2,3,4	Αρχικός Επανυπολογισμός F100	Τροποποίηση λόγω ΠΣΚΕ	Προτεινόμενος F100
(1)	(2)	(3)=(2)/ΣΔΤ	(4)	(5)	(6) = (4) + (5)
1	43.763.967		8.479.238	-5.511.505	2.967.733
2	132.221.552	56,14%	21.312.868	3.094.159	24.407.027
3	74.360.780	31,57%	12.194.867	1.739.982	13.934.849
4	28.940.680	12,29%	4.746.154	677.364	5.423.518
5	51.792.120		8.536.261		8.536.261
ΕΤΠΑ (1,2,3,4)	279.286.979		46.733.126	0	46.733.126
ΕΚΤ (5)	51.792.120		8.536.261		8.536.261

Δείκτες Άξονα 1

Η χρηματοδοτική βαρύτητα των δράσεων του Άξονα προτείνεται να διαφοροποιηθεί, λαμβάνοντας υπόψη τα τρέχοντα προβλήματα στον τραπεζικό τομέα και την δυνατότητα των χρηματοδοτικών εργαλείων να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση του μεγάλου προβλήματος της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, η διατιθέμενη δημόσια δαπάνη των δράσεων που συμβάλουν στον υπολογισμό του δείκτη εκροής CO2 δεν αντιστοιχεί πλέον σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% του Άξονα και απαιτείται η προσθήκη νέου δείκτη, ώστε να τηρείται η απαίτηση αυτή. Προτείνεται η προσθήκη του δείκτη CO26 «Έρευνα και καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται (πλην επιχορηγήσεων)» συσχετιζόμενος με τον K245 «Ενταγμένα έργα κρατικών ενισχύσεων έρευνας και καινοτομίας».

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO2 «Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις»: Η τιμή-στόχος (ορόσημο 2023) του κοινού δείκτη εκρών CO2 προτείνεται να τροποποιηθεί και από 230 να αυξηθεί σε 442 επιχειρήσεις.

Η τιμή-στόχος (ορόσημο 2023) του κοινού δείκτη εκρών CO2 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» (230), που τέθηκε για την παρακολούθηση του πλαισίου επίδοσης, είχε προκύψει από το μέσο μοναδιαίο κόστος των αντίστοιχων παρεμβάσεων δημιουργίας και υποστήριξης spin-off και spin-out επιχειρήσεων, το πρόγραμμα εξωστρέφειας και την πράσινη επιχείρηση του ΕΠΑΝ 2007-2013, όπως αναλυτικά περιγράφονταν στο τεύχος «Μεθοδολογία υπολογισμού δεικτών ΕΤΠΑ».

Στον κάτωθι πίνακα παρουσιάζονται οι δράσεις που τροφοδοτούν τον δείκτη, οι παραδοχές (ενδεικτική δημόσια δαπάνη (ΔΔ) και μοναδιαίο κόστος) καθώς και η τιμή στόχος του δείκτη:

Δράση	Ενδεικτική ΔΔ (€)	Μοναδιαίο κόστος (€)	Τιμή δείκτη CO2
2.2.1.1 Ανάπτυξη ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών από τις ΜΜΕ	3.924.000	200.000	50
2.2.1.2 Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ	2.615.000	50.000	20
3.2.1.1 Υποστήριξη οργανωτικής καινοτομίας και εξωστρέφειας στις ΜΜΕ	8.000.000	100.000	80
3.3.1.1 Ενίσχυση των ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού	8.000.000	100.000	80
Σύνολο			230

Κατά την σύνταξη του ΕΠ, το 2014, έγιναν οι ανωτέρω εσφαλμένες παραδοχές, αναφορικά με την δημόσια δαπάνη που εκτιμούταν ότι θα διατεθεί για την υλοποίηση κάθε δράσης, όσο και για το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων.

Το 2015 και μετά την σύνταξη του ΕΠ, ολοκληρώθηκε η διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης και η διαμόρφωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης RIS3, την οποία εξυπηρετούν οι δράσεις του Άξονα 1. Σύμφωνα με τις οδηγίες, η Στρατηγική περιλαμβάνει αναλυτικό σχέδιο δράσης και προτείνει για κάθε δράση τόσο την δημόσια δαπάνη που πρέπει να διατεθεί, όσο και το μέσο μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων. Οι διαφοροποιήσεις που προβλέπονται στην Στρατηγική προτείνεται να ενσωματωθούν στο πλαίσιο της αναθεώρησης του ΕΠ.

Αναφορικά με την δράση 2.2.1.1 «Ανάπτυξη ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών από τις ΜΜΕ» η RIS3 προβλέπει την διάθεση ποσού 3,1 εκ€ αντί για 4 εκ€ στις επιχειρήσεις του κλάδου Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), ώστε να ενισχυθεί χρηματοδοτικά η δράση 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ» με 3,4 εκ€ αντί για 2,6 εκ€, καθώς εξυπηρετεί τις ανάγκες επιχειρήσεων όλων των κλάδων της RIS3. Για την δράση αυτή αρχικά χρησιμοποιήθηκε το μοναδιαίο κόστος των

50.000€, σύμφωνα με το συναφούς αλλά όχι ίδιου περιεχομένου πρόγραμμα digi-retail της ΠΠ 2007-2013. Με τον καθορισμό του περιεχομένου της δράσης, κατά την διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης, δηλαδή ενίσχυση των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, ηλεκτρονικών κρατήσεων, πληρωμών κλπ, εκτιμήθηκε ότι, με τις τρέχουσες τιμές, ενισχύσεις της τάξης των 10.000€ είναι ικανές για την επίτευξη του στόχου αυτού και τέθηκε ως μέγιστο όριο στην πρόσκληση που έχει ήδη εκδοθεί.

Επίσης, συνέπεια της οικονομικής κρίσης, οι συνθήκες ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα των ελληνικών επιχειρήσεων, είναι εξαιρετικά δυσμενείς καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Τα επιτόκια δανεισμού, που αντιμετωπίζουν οι μεσαίες και μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, είναι περίπου τρεις φορές πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις το κόστος χρήματος αυξάνεται σε σχέση με τις μεγάλες, αλλά αυξάνονται και οι δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα θα συνεισφέρει με 7,3 εκ€ στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας II καλύπτοντας ανάγκες των επιχειρήσεων σε δάνεια και μειώνοντας την διατιθέμενη δημόσια δαπάνη από τις δράσεις 3.2.1.1 «Υποστήριξη οργανωτικής καινοτομίας και εξωστρέφειας στις ΜΜΕ» και 3.3.1.1 «Ενίσχυση των ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού» κατά 4.700.000€ και 3.000.000€ αντίστοιχα.

Στον κάτωθι πίνακα παρουσιάζονται οι δράσεις που τροφοδοτούν τον δείκτη, οι παραδοχές (ενδεικτική δημόσια δαπάνη (ΔΔ) και μοναδιαίο κόστος) καθώς και η τιμή στόχος του δείκτη σύμφωνα με την συνάρτηση, Τιμή δείκτη = Ενδεικτική ΔΔ / Μοναδιαίο κόστος:

Δράση	Ενδεικτική ΔΔ (€)		Μοναδιαίο κόστος (€)		Τιμή δείκτη CO02	
	Αρχική	Νέα	Αρχικό	Νέο	Αρχική	Νέα
2.2.1.1 Ανάπτυξη ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών από τις ΜΜΕ	3.924.000	3.139.000	200.000	200.000	50	15
2.2.1.2 Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ	2.615.000	3.400.000	50.000	10.000	20	340
3.2.1.1 Υποστήριξη οργανωτικής καινοτομίας και εξωστρέφειας στις ΜΜΕ	8.000.000	3.700.000	100.000	100.000	80	37
3.3.1.1 Ενίσχυση των ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού	8.000.000	5.000.000	100.000	100.000	80	50
Σύνολο					230	442

Η μεθοδολογία υπολογισμού των δεικτών περιγράφεται αναλυτικά στο τεύχος «Μεθοδολογία υπολογισμού δεικτών ΕΤΠΑ».

- CO26 «Έρευνα και καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται (πλην επιχορηγήσεων)»: Προσθήκη του δείκτη CO26 «Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ινστιτούτα» για να τηρηθεί ο όρος της ποσοτικοποίησης κατ' ελάχιστο του 50% για το πλαίσιο επίδοσης, καθώς λόγω των προαναφερόμενων τροποποιήσεων των διαθέσιμων πόρων για τις δράσεις που προσμετρούνται στον δείκτη CO02 το ποσοστό που αντιστοιχούσε ήταν μικρότερο του 50%. Επιπρόσθετα συσχέτιση του δείκτη εκρών CO26 με βασικό στάδιο υλοποίησης K245 «Αποφάσεις χρηματοδότησης κρατικών ενισχύσεων έρευνας και καινοτομίας» με τιμή στόχο για το 2018 τριάντα επενδύσεις.

Κατά την σύνταξη του ΕΠ οι δράσεις του Ειδικού Στόχου ΕΣ 1.2.1 «Ανάπτυξη των συνεργασιών μεταξύ ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων της Περιφέρειας» τροφοδοτούσαν τον κοινό δείκτη εκρών CO26. Το μέσο μοναδιαίο κόστος είχε προκύψει

από το Πρόγραμμα «Συνεργασία 2011», σύμφωνα με το οποίο το κόστος ήταν 150.000€, βάσει της δράσης «Ενίσχυση Συνεργατικών Σχηματισμών». Ως εκ τούτου, δεδομένης της διαθέσιμης δημόσιας δαπάνης 9.000.000€, εκτιμήθηκε ότι θα ενισχυθούν $9\text{εκ€}/150.000\text{€}/\text{επιχείρηση} = 55$ επιχειρήσεις, τιμή που τέθηκε και ως στόχος.

Κατά την σύνταξη του ΕΠ το 2014, έγινε η ανωτέρω εσφαλμένη παραδοχή αναφορικά με το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων. Μετά την ολοκλήρωση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και σε συνεργασία με το Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας, εκτιμήθηκε ότι το μοναδιαίο κόστος πρέπει να τεθεί σε 300.000€, ανά πρόταση καθώς σύμφωνα με την εξειδίκευση της δράσης απαιτείται να επιδοτηθούν μεγαλύτερα επενδυτικά σχέδια.

Επιπρόσθετα, προκύπτει ανάγκη συσχετισμού του δείκτη CO26 με Βασικό Στάδιο Υλοποίησης (ΒΣΥ), καθώς:

1. Ο στόχος υλοποίησης 55 επενδυτικών σχεδίων, που συνδέεται με τον δείκτη CO26 και τέθηκε κατά την σύνταξη του ΕΠ προβλέπονται να επιτευχθεί το 2023 και όχι το 2018, όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 5 του ΕΠ. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατό να τεθεί ο στόχος του ΕΠ για το 2023 σαν στόχος πλαισίου επίδοσης για το 2018. Για τον λόγο αυτό προτείνεται και για το αποθεματικό επίδοσης η τιμή στόχος του δείκτη CO26 (όπως αυτή προκύπτει από την κάτωθι τροποποίηση) να παραμείνει σαν στόχος για το 2023 και να συνδεθεί το 2018 με ΒΣΥ.
2. Η υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων απαιτεί διάστημα τουλάχιστον 3ων ετών (σύμφωνα με την εμπειρία της Προγραμματικής Περιόδου (ΠΠ) 2007-2013) και ως εκ τούτου δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν ολοκληρωμένες επενδύσεις εντός του 2018.
3. Η ορθότητα χρήσης του ανωτέρω ΒΣΥ, τεκμαίρεται και από το γεγονός ότι, σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ, Διαδικασία ΔΙ_2_ΚΕ : Επιλογή και έγκριση πράξης (πράξεις ΚΕ) *“Με την έγκριση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας αξιολόγησης, οριστικοποιούνται από τη ΔΑ στο ΠΣΚΕ τα στοιχεία των εγκεκριμένων αιτήσεων, ... εκδίδεται η Απόφασης Ένταξης Πράξεων, για το σύνολο των εγκεκριμένων προτάσεων, ... Η Απόφαση Ένταξης Πράξεων στο/στα ΕΠ αποτελεί αυτοδίκαιη πρόταση εγγραφής στο ΠΔΕ και δημοσιεύεται στη «Διαύγεια» .... Η ημερομηνία δημοσίευσης της Απόφασης Χρηματοδότησης Πράξεων στο ΕΠ αποτελεί το χρονικό σημείο ανάληψης δέσμευσης για τη χρηματοδότηση του Δικαιούχου. ... Ο Δικαιούχος ενημερώνεται για τη συμμετοχή των Ταμείων στη χρηματοδότηση της Πράξης μέσω της προαναφερθείσας Απόφασης Χρηματοδότηση.”*. Με βάση τα παραπάνω προκύπτει ότι η ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΝΤΑΞΗΣ / ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ενέχει και την έννοια της σύμβασης ανάμεσα στην ΔΑ/ΕΦ και τον Δικαιούχο και δεν έπεται κάποια άλλη διοικητική ενέργεια/έγγραφο για την έναρξη υλοποίησης της πράξης.
4. Επιπρόσθετα, κατά την σύνταξη του ΕΠ έγινε η εσφαλμένη παραδοχή ότι δεν θα υπάρξουν προβλήματα και καθυστερήσεις από την χρήση των πληροφοριακών συστημάτων κατά την έκδοση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων επιχειρηματικότητας, καθώς αυτό καταδεικνυε η εμπειρία από την υλοποίηση της ΠΠ 2007-2013. Το άρθρο 57 του Ν 4314/2014 (ΦΕΚ 265/τΑ/23-12-2014) αναφέρει την υποχρεωτική χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) καθώς και τους υπεύθυνους φορείς για την λειτουργία αυτού. Παρότι η Διαχειριστική Αρχή προχώρησε σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, για λόγους πέραν των δυνατοτήτων παρέμβασης και ελέγχου της, υπήρξε μεγάλη καθυστέρηση στην έκδοση αυτών. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού αναγνωρίζοντας τα προβλήματα που δημιούργησε η “μη λειτουργία” του ΠΣΚΕ προχώρησε στην επίλυση του θέματος με την εναλλακτική λειτουργία του ΠΣΚΕ όπως μας ενημέρωσε με το 8217/ΕΥΚΕ100/23-1-2018 έγγραφο. Η καθυστέρηση των 30 μηνών από 12/6/2015 έως 23/1/2018 είχε σοβαρές επιπτώσεις σε δράσεις επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται στο πλαίσιο κυρίως των Θεματικών Στόχων του Άξονα 1.

Στην πρόσκληση «Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας» τέθηκε ως όριο το ποσό των 300.000€ ανά επενδυτικό σχέδιο εφόσον σε αυτό συμμετέχει μία επιχείρηση και το ποσό των 400.000€ ανά επενδυτικό σχέδιο εφόσον σε αυτό συμμετέχουν τουλάχιστον δύο επιχειρήσεις. Εκτιμάται ότι με 9.000.000€, θα ενισχυθούν $9\text{εκ€}/300.000\text{€/επιχείρηση} = 30$ επιχειρήσεις, τιμή που προτείνεται ως στόχος τόσο του δείκτη CO26 το 2023 όσο και του ΒΣΥ Κ245 για το 2018.

Δείκτες Άξονα 2

Προτείνεται αύξηση της τιμής στόχου του δείκτη CO19, καθώς ο αρχικός υπολογισμός βασίστηκε σε εσφαλμένες παραδοχές, όσον αφορά το μοναδιαίο κόστος των αντίστοιχων πράξεων.

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO19 «Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων»: Τροποποίηση της τιμής-στόχου (ορόσημο 2023) από 29.194 ισοδύναμο πληθυσμού σε 57.180 ισοδύναμο πληθυσμού:

Κατά την σύνταξη του ΕΠ δράσεις του Ειδικού Στόχου 6.2.1 «Αύξηση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των υδατικών πόρων» τροφοδοτούσαν τον κοινό δείκτη εκρών CO19 «Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων». Το μέσο μοναδιαίο κόστος είχε προκύψει από τα μεταφερόμενα έργα και τις μελέτες, οι οποίες βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο για τους οικισμούς στους οποίους θα παρέμβαινε κατά προτεραιότητα το ΕΠ και είχε τεθεί σε 1.800€/άτομο ισοδύναμου πληθυσμού. Ως εκ τούτου, δεδομένης της διαθέσιμης δημόσιας δαπάνης των 52.500.000 €, εκτιμήθηκε ότι θα ενισχυθούν $52,5\text{εκ€}/1.800\text{€/άτομο} = 29.194$ άτομα, τιμή που τέθηκε και ως στόχος.

Κατά την σύνταξη του ΕΠ το 2014, έγινε η ανωτέρω εσφαλμένη παραδοχή αναφορικά με το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων, καθώς δεν εκτιμήθηκε σωστά το ποσοστό των εκπτώσεων. Μετά την υπογραφή των συμβάσεων των ενταγμένων πράξεων, οριστικοποιήθηκε το κόστος της κάθε παρέμβασης ώστε να προκύπτει η δυνατότητα ένταξης και νέων πράξεων.

Τροποποιείται η τιμή-στόχος (ορόσημο 2023) από 29.194 ισοδύναμο πληθυσμού σε 57.125 ισοδύναμο πληθυσμού, λόγω των υψηλών ποσοστών εκπτώσεων (περίπου 60%), που προέκυψαν από τους διαγωνισμούς των ήδη ενταγμένων/συμβασιολογημένων έργων στο ΕΠ, λαμβάνοντας υπόψη και τις μελλοντικές εντάξεις/συμβάσεις.

Το μέσο μοναδιαίο κόστος προκύπτει από τα ήδη ενταγμένα έργα στο ΕΠ (σύνολο CO19: 53.325 ισοδύναμο πληθυσμού), των οποίων οι συμβάσεις, λόγω των υψηλών ποσοστών εκπτώσεων στους εν λόγω διαγωνισμούς (περίπου 60%, το ποσοστό έκπτωσης διαφοροποιείται ανά σύμβαση), εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθούν περίπου στα 49 εκ. € (δεν έχουν συμβασιολογηθεί όλα τα υποέργα των ενταγμένων πράξεων).

Αναλυτικά:

Πράξη	Δημόσια Δαπάνη (ΔΔ)	Εκτιμώμενη ΔΔ μετά την υπογραφή όλων των συμβάσεων	CO19
Δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων και εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων του ΤΚ Παρακαλάμου	2.862.004	2.862.000	2.000
Κατασκευή χωριστικού δικτύου αποχέτευσης και αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης ΔΚ Μετσόβου	4.627.941	4.628.000	3.195

Έργα συλλογής και μεταφοράς λυμάτων οικισμών του πρώην Δήμου Φιλοθέης και Καμπής Άρτας και επέκταση ΕΕΛ Φιλιππιάδος Δήμου Ζηρού της Περιφέρειας Ηπείρου	5.424.618	5.425.000	5.400
Έργα συλλογής και μεταφοράς λυμάτων οικισμών των πρώην Δήμων Αμβρακικού (νυν Δήμος Αρταίων) και Αράχθου (νυν Δήμου Νικολάου Σκουφά) της Περιφέρειας Ηπείρου	6.662.100	6.662.000	4.100
Έργα συλλογής, μεταφοράς, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων για την εξυπηρέτηση των οικισμών Συβότων, Πλαταριάς, Πέρδικας και Αρίλλα Δήμου Ηγουμενίτσας	12.506.195	12.500.000	21.000
Έργα συλλογής, μεταφοράς, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων του πρώην Δήμου Ζαλόγγου (νυν Δήμος Πρέβεζας) και οικισμών Λούτσας & παραλίας Λούτσας Δήμου Πάργας, Περιφέρειας Ηπείρου	19.099.551	17.000.000	17.630
	51.182.408	49.082.857	53.325

Συνεπώς, το μοναδιαίο κόστος υπολογίζεται $49\text{εκ€}/53.325 \text{ άτομα} = 919 \text{ €/ισοδύναμο πληθυσμού}$.

Ως εκ τούτου και δεδομένης της διαθέσιμης δημόσιας δαπάνης των 52.550.000 €, εκτιμήθηκε ότι θα ενισχυθούν $52,5\text{εκ€}/919\text{€/άτομα} = 57.125 \text{ άτομα}$, τιμή που τέθηκε και ως στόχος.

Δείκτες Άξονα 3

Προτείνεται μείωση της τιμής στόχου του δείκτη CO14 καθώς ο αρχικός υπολογισμός βασίστηκε σε εσφαλμένες παραδοχές αναφορικά με την χάραξη των σχεδιαζόμενων οδών. Παρά την μείωση οι δράσεις που συμβάλουν στον υπολογισμό του δείκτη εκροής CO14 αντιστοιχούν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% του Άξονα.

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO14 «Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών»: Τροποποίηση της τιμής-στόχος (ορόσημο 2023) από 25 σε 12,5 χιλιόμετρα λόγω λάθους εκτίμησης κατά την σύνταξη του Προγράμματος του μοναδιαίου κόστους.

Κατά την σύνταξη του ΕΠ, οι δράσεις του Ειδικού Στόχου 7.2.1 «Βελτίωση της προσβασιμότητας σε αστικά κέντρα και σε σημεία τουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος» τροφοδοτούσαν τους κοινούς δείκτες εκρών CO13 «Συνολικό μήκος νέων δρόμων» και CO14 «Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων», με τιμή στόχου 5 και 21 χλμ αντίστοιχα, δηλαδή συνολικά 26χλμ.

Σύμφωνα με το ΕΠ θα υλοποιηθούν πράξεις που προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) ή σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ).

Ο στόχος του CO14 υπολογίστηκε με μοναδιαίο κόστος 2.000.000€/χλμ, τιμή που είχε προκύψει από αντίστοιχα έργα στη ΠΠ 2007-2013. Οπότε, σύμφωνα με τον διατιθέμενη δημόσια δαπάνη 42.288.624€ Δ.Δ., η τιμή στόχος υπολογίστηκε σε $42,2\text{εκ€}/2\text{€/χλμ} = 21 \text{ χλμ}$.

Απαιτείται η τροποποίηση της τιμής-στόχου (ορόσημο 2023) του δείκτη CO14 από 25 σε 12,8 χιλιόμετρα λόγω λάθους εκτίμησης, κατά την σύνταξη του Προγράμματος, του μοναδιαίου κόστους αυτών. Δεν λήφθηκε υπόψη ότι δεν θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις αντίστοιχες της ΠΠ 2007-2013 χαμηλών τεχνικών απαιτήσεων αλλά παρεμβάσεις που προβλέπονται στο ΣΠΕΜ, δηλαδή έργα μεγάλων απαιτήσεων, με μεγάλο πλάτος οδού, δύσκολα τεχνικά κλπ. και ως εκ τούτου το μοναδιαίο κόστος κατασκευής αυτών δεν θα ήταν ανάλογο.

Η τροποποίηση αυτή δεν έχει επίδραση στην Στρατηγική του ΕΠ, καθώς οι πράξεις που προβλέπεται να υλοποιηθούν εξακολουθούν να προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) ή σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ).

Μετά την ολοκλήρωση των Στρατηγικών ΟΧΕ αλλά και των μελετών των πράξεων που προβλέπεται να υλοποιηθούν προέκυψαν τα εξής στοιχεία:

Πράξη	Μήκος Οδού (χλμ)	π/υ (εκ€)
(1)	(2)	(3)
Παράκαμψη Νικόπολης	5,7	19
Οδός Σταύρου Νιάρχου	4,5	30
Ολοκλήρωση δακτυλίου πόλης Ιωαννίνων	4,4	27
Σύνολο	14,6	76

Ως εκ τούτου, από τις εγκεκριμένες μελέτες των ανωτέρων έργων προκύπτει ότι η κατασκευή 14,6 χιλιομέτρων προϋπολογίζεται να κοστίσει 76εκ€. Ως εκ τούτου το μοναδιαίο κόστος για ανακατασκευή δρόμων διαμορφώνεται ως εξής:

$$76\text{εκ€}/14,6 \text{ χλμ} = 5,2 \text{ εκ€/χλμ}$$

Αν εκτιμήσουμε ότι το τελικό κόστος κατασκευής θα ανέρθει περίπου στο 65% της προϋπολογιζόμενης τιμής (έκπτωση της τάξης του 35%) το μοναδιαίο κόστος διαμορφώνεται σε:

$$5,2 \text{ εκ€/χλμ} * 75\% = 3,4\text{εκ€/χλμ.}$$

Κατά συνέπεια η τιμή στόχος του δείκτη υπολογίζεται σε 42,2εκ€ / 3,4€/χλμ = 12,5 χλμ

Δείκτες Άξονα 4

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO35 «Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης» Τροποποίηση της τιμής-στόχος (ορόσημο 2023) από 1.500 σε 47.000, λόγω εσφαλμένης αρχικής εκτίμησης του μοναδιαίου κόστους των παρεμβάσεων όπως διαμορφώθηκε από την χαρτογράφηση αναγκών και υποδομών των Φορέων.

Κατά την σύνταξη του ΕΠ οι δράσεις 10.1.1.1 «Υποδομές Προσχολικής και Σχολικής Εκπαίδευσης» και 10.1.1.2 «Υποδομές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» του Ειδικού Στόχου 10.1.1 «Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση» τροφοδοτούσαν τον κοινό δείκτη εκρών CO35. Το μέσο μοναδιαίο κόστος είχε προκύψει από στοιχεία υλοποίησης αντίστοιχων έργων της ΠΠ 2007-2013. Βάσει αυτών, είχε εκτιμηθεί ότι με 6.000.000€ ΔΔ της Δράσης 10.1.1.1 θα ενισχυθούν υποδομές δυναμικότητας 500 ατόμων και με 5.000.000€ ΔΔ της Δράσης 10.1.1.2 θα ενισχυθούν υποδομές δυναμικότητας 1.000 ατόμων. Ως εκ τούτου η τιμή στόχου τέθηκαν τα 1.500 άτομα.

Σύμφωνα με το ΕΠ, στην Επενδυτική Προτεραιότητα 10α «Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών κατάρτισης και εκπαίδευσης» προβλέπεται η υλοποίηση δύο δράσεων:

- Δράση 10.1.1 «Υποδομές Προσχολικής και Σχολικής Εκπαίδευσης», σύμφωνα με το ΕΠ προβλέπεται η υλοποίηση πράξεων υποδομών και εξοπλισμού, με στόχο την επέκταση και βελτίωση των κτιριακών υποδομών αλλά και του εξοπλισμού στην προσχολική, στη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και
- Δράση 10.1.2. «Υποδομές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» προβλέπεται η υλοποίηση πράξεων υποδομών και εξοπλισμού εργαστηρίων με στόχο την βελτίωση των κτιριακών υποδομών αλλά κυρίως του εργαστηριακού εξοπλισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Από τα προαναφερόμενα προκύπτει ότι ήταν λάθος η αρχική διατύπωση του τίτλου των δύο δράσεων καθώς αναφέρονταν μόνο σε υποδομές, ενώ στο κείμενο του ΕΠ αναφέρεται ρητά τόσο η κατασκευή υποδομών όσο και η προμήθεια εξοπλισμού και στις δύο δράσεις.

Ως εκ τούτου, η υλοποίηση κυρίως δράσεων εξοπλισμού και λιγότερο υποδομών, δεν τροποποιεί τον στόχο των δράσεων, όπως περιγράφονται στο ΕΠ. Με δεδομένο ότι κατά την σύνταξη του ΕΠ δεν είχε ολοκληρωθεί η καταγραφή των υποδομών αλλά κυρίως των αναγκών στην εκπαίδευση, η περιγραφή των δράσεων και του στόχου του Άξονα ήταν γενική, ώστε να είναι δυνατή η υλοποίηση των προτάσεων της χαρτογράφησης.

Κατά την σύνταξη του ΕΠ το 2014, έγινε η ανωτέρω εσφαλμένη παραδοχή αναφορικά με το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων, καθώς, δεν εκτιμήθηκαν σωστά οι ανάγκες που θα προέκυπταν από την χαρτογράφηση. Για τον λόγο αυτό το μοναδιαίο κόστος αναφέρεται ουσιαστικά στην κατασκευή νέων υποδομών.

Σχετικά με την καταλληλότητα του δείκτη για την ποσοτικοποίηση όλων των δράσεων, αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με το δελτίο ταυτότητας στο Ενιαίο Σύστημα Παρακολούθησης Δεικτών, ο δείκτης CO35 ορίζεται ως «*Η δυναμικότητα αφορά αριθμό χρηστών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν νέες ή βελτιωμένες εγκαταστάσεις παιδικής φροντίδας και εκπαίδευσης (πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας). Χρήστες σε αυτό το πλαίσιο νοούνται τα παιδιά, οι μαθητές ή οι φοιτητές και όχι οι δάσκαλοι, οι γονείς ή άλλα άτομα που μπορεί επίσης να χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις. Στις ενισχυόμενες υποδομές περιλαμβάνονται νέα ή βελτιωμένα κτίρια ή νέα μηχανήματα που παρέχονται από το έργο. Στο δείκτη προσμετρείται η ονομαστική δυναμικότητα (δηλ. ο αριθμός των εν δυνάμει χρηστών που συνήθως είναι μεγαλύτερος ή ίσος από τον αριθμό των πραγματικών χρηστών).*». Ως εκ τούτου, ο δείκτης δύναται να περιγράψει όλες τις πράξεις καθώς αφορά τόσο νέες υποδομές όσο και την αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών με νέα μηχανήματα.

Για τον υπολογισμό τις τιμές στόχου του δείκτη CO35 λήφθηκε υπόψη η χαρτογράφηση υποδομών και αναγκών όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και το κόστος αυτών:

Πράξη	Π/Υ	CO35
Ανέγερση νέου κτηρίου για τη στέγαση του 1ου ειδικού δημοτικού σχολείου και 1ου ειδικού νηπιαγωγείου Άρτας	3.852.794	30
Νέο νηπιαγωγείο στη θέση "παλαιά στρατιωτικά αρτοποιεία"	1.949.105	50
Προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού ΤΠΕ σχολικών μονάδων προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφέρειας Ηπείρου	2.744.614	36.200
Κατασκευή πολυδύναμου κτιρίου για τη στέγαση νέων τμημάτων Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	610.000	130
Εξοπλισμός εργαστηρίων Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	3.100.000	16.892
Εκπαιδευτικός εργαστηριακός εξοπλισμός ΤΕΙ Ηπείρου	1.000.000	3.635
Εξοπλισμός εργαστηρίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Βελλάς Ιωαννίνων	155.037	383
ΣΥΝΟΛΟ	13.411.550	57.320

Συνεπώς το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων διαμορφώνεται ως εξής:
 $13.411.550\text{€} / 57.320 \text{ άτομα} = 234\text{€} / \text{άτομο}$

Το διαθέσιμο ποσό για δράσεις ανέρχεται σε 11 εκ€ επομένως εκτιμάται ότι η δυναμικότητα των υποδομών εκπαίδευσης θα ανέρθει σε 11.000.000€ / 234€/άτομο = 47.000 άτομα ποσό που αποτελεί την τιμή στόχο.

Επισημαίνουμε ότι, ενώ στην αρχική πρόταση 2^{ης} αναθεώρησης του ΕΠ είχε προταθεί η τιμή του δείκτη CO35 να τεθεί σε 59.000 άτομα, προτείνεται η μείωση του σε 47.000 καθώς, σύμφωνα με τον ορισμό του δείκτη από την ΕΑΣ σε αυτόν δεν προσμετρείται η δράση 10.1.3 «Υποδομές για αρχική επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση ενηλίκων».

- T1627 «Δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας που ενισχύονται»: α) Προσθήκη «Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για την υλοποίηση πράξεων κοινωνικών υποδομών» βασικό στάδιο υλοποίησης με τιμή στόχου το 2018 2 και β) Αντικατάσταση του δείκτη T1627 με τον SO031 «Δυναμικότητα κοινωνικών υποδομών που ενισχύονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.

Δεδομένου ότι στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών, η ΕΑΣ, με σκοπό την ομογενοποίηση των δεικτών στα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020, πρότείνει την αντικατάσταση του δείκτη T1627 «Δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας που ενισχύονται», με τον SO031 «Δυναμικότητα κοινωνικών υποδομών που ενισχύονται». Για τον λόγο αυτό προτείνεται στην 2η τροποποίηση του ΕΠ η ανωτέρω αντικατάσταση. Η αντικατάσταση του δείκτη αφορά ουσιαστικά στο λεκτικό του και δεν σχετίζεται με διαφοροποίηση της παρέμβασης, καθώς ο νέος δείκτης τροφοδοτείται από την ίδια δράση 9.1.2.1. «Κοινωνικές υποδομές πρόνοιας, φροντίδας και στέγασης». Επιπλέον, η έννοια των κοινωνικών υποδομών είναι πιο γενική και εμπεριέχει τις υποδομές φροντίδας.

Κατά την σύνταξη του ΕΠ, δεν ήταν δυνατή η πρόβλεψη της καθυστέρησης που θα προέκυπτε από την ψήφιση του Νόμου 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ. Καθυστέρηση κρίσιμη για την επίτευξη της τιμής στόχου του δείκτη T1627, καθώς η επίτευξη της βασίζονταν στην ολοκλήρωση της πράξης «Κατασκευή στέγης υποστηριζόμενης διαβίωσης (ΣΥΔ)» δυναμικότητας 28 ατόμων. Για τον λόγο αυτό είχε τεθεί, κατά την σύνταξη του ΕΠ, η τιμή αυτή ως στόχος του πλαισίου επίδοσης για το 2018.

Ειδικότερα στην πράξη προβλέπεται η κατασκευή του κτιρίου (το οποίο ολοκληρώθηκε στις 27/6/2017) και η προμήθεια του απαραίτητου εξοπλισμού, για τον οποίο ο διαγωνισμός (σύμφωνα με τον προγραμματισμό που αποτυπώνεται και στο Τεχνικό Δελτίο της Πράξης) θα διεξαγόταν στις 30/8/2016. Ο Ν.4412/2016 δημοσιεύτηκε στις 8/8/2016, καθιστώντας αδύνατη την προγραμματιζόμενη διενέργεια του διαγωνισμού, καθώς για την ορθή εφαρμογή του, απαιτούνταν μεταξύ άλλων η έκδοση προτύπων τευχών και υποδειγμάτων. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι υποδείγματα για τις προμήθειες εκδόθηκαν στις 20/12/2016. Τελικά ο διαγωνισμός με το νέο πλαίσιο διενεργήθηκε στις 24/5/2017. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η καθυστέρηση των 9 μηνών από την προγραμματισμένη διενέργεια του διαγωνισμού μέχρι την πραγματοποιηθείσα, λόγω αλλαγής του νόμου, δεν μπορούσε να προβλεφθεί.

Είναι σε εξέλιξη η διαδικασία και το αμέσως προσεχές διάστημα, εντός του Οκτωβρίου, αναμένεται η σύναψη των επιμέρους συμβάσεων, με ολοκλήρωση τον 2/2019, καθώς η διάρκεια των συμβάσεων είναι 4 μήνες. Ως εκ τούτου απαιτείται η προσθήκη ΒΣΥ.

Επιπρόσθετα σύμφωνα με τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2018/276 της Επιτροπής «Το ορόσημο και ο ποσοτικός στόχος για έναν δείκτη εκρών αναφέρονται στις τιμές που επιτυγχάνονται από πράξεις, όταν όλες οι ενέργειες που οδηγούν σε εκροές έχουν

υλοποιηθεί πλήρως, αλλά για τις οποίες δεν έχουν κατ' ανάγκη γίνει όλες οι σχετικές πληρωμές, ή στις τιμές που επιτυγχάνονται από πράξεις που έχουν αρχίσει, αλλά ορισμένες από τις ενέργειες που οδηγούν σε εκροές βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη, ή και στα δύο». Λόγω της φύσης του δείκτη, που αναφέρεται σε δυναμικότητα υποδομών και όχι σε υλοποιούμενο φυσικό αντικείμενο (π.χ. επιφάνεια κτιρίου), δεν είναι δυνατή η επίτευξη μερικής τιμής για την συγκεκριμένη πράξη, παρότι έχει υλοποιηθεί διακριτό τμήμα, που αποτελεί και το μεγαλύτερο μέρος του αντικειμένου της πράξης (ολοκληρώθηκε και αποπληρώθηκε το κτίριο, ενώ απομένει μόνο η προμήθεια του εξοπλισμού και το ποσοστό απορρόφησης επί του προϋπολογισμού της πράξης ανέρχεται σε 89%). Το γεγονός αυτό είναι αντίθετο με το πνεύμα του Καν 2018/276 και ως εκ τούτου, για την αναλογική εφαρμογή του, απαιτείται η προσθήκη ΒΣΥ που να αντιστοιχεί στην μερική υλοποίηση του δείκτη SO031.

Ως εκ τούτου προτείνεται η προσθήκη του ΒΣΥ «Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για την υλοποίηση πράξεων κοινωνικών υποδομών» με τιμή στόχου το 2018 να τίθεται σε δύο (2).

Δείκτες Άξονα 5

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών»: Τροποποίηση της τιμής-στόχος για το ορόσημο 2018 από 30 σε 34 και για το ορόσημο 2023 από 37 σε 43 λαμβάνοντας υπ' όψη τον τρόπο καταμέτρησης των δομών σύμφωνα με το έγγραφο «Οδηγίες και κατευθύνσεις για την παρακολούθηση των δεικτών στο ΕΠ 2014-2020» της ΕΑΣ σύμφωνα με το οποίο ο δείκτης αθροίζει το σύνολο των δομών και όχι το σύνολο των πράξεων (υπάρχουν ενταγμένες πράξεις από τις οποίες χρηματοδοτείται η λειτουργία περισσότερων της μιας δομής) μετράτε κάθε δομή ξεχωριστά και όχι κάθε πράξη καθώς και την καταμέτρηση της δομής Ομάδες Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης.

Συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων της 1^{ης} Αξιολόγησης που συνδέονται με την 2^{ης} Αναθεώρηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ηπείρου.

Η τεκμηρίωση της πρότασης 2^{ης} Αναθεώρησης κρίνεται πλήρης και ικανοποιητική καθώς αναλύει με λεπτομέρεια τις αποφάσεις τροποποίησης του Προγράμματος. Επομένως, δεν κρίνεται σκόπιμο να γίνει οποιαδήποτε παρέμβαση στο κείμενο της Αιτιολόγησης της Αναθεώρησης.

Αντίστοιχα, οι αλλαγές που προτείνονται για το Πλαίσιο Επίδοσης, είναι απόρροια των αλλαγών στη δομή και την κατανομή των πόρων μεταξύ των επενδυτικών προτεραιοτήτων, με μόνη εκκρεμότητα την αιτιολόγηση των μειώσεων των τιμών στους οικονομικούς δείκτες F100, η οποία όμως θα προσδιοριστεί από την ΕΑΣ.

Από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στην 1^η Αξιολόγηση Εφαρμογής του ΕΠ Ηπείρου, προκύπτει πως η στρατηγική του Ε.Π χαρακτηρίζεται από ικανοποιητική λογική και προγραμματική συνέχεια, από το ανώτερο έως το κατώτερο επίπεδο στοχοθεσίας, ακολουθώντας λογικές συνδέσεις ανάμεσα στις αναπτυξιακές ανάγκες και στην επιλογή στόχων και αποτελεσμάτων. Με τις προτεινόμενες αλλαγές στο πλαίσιο της 2^{ης} Αναθεώρησης, ως συνέπεια των αλλαγών στην κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων, των αλλαγών στις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τις δράσεις και της επακόλουθης προσαρμογής των δεικτών, τροποποιείται και η λογική της παρέμβασης, η οποία όπως διαμορφώνεται συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από συνέπεια με τη στρατηγική του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η επισκόπηση των προτεινόμενων αλλαγών των δεικτών στο πλαίσιο της 2ης Αναθεώρησης του ΕΠ Ήπειρος παρουσιάζεται ανά Άξονα Προτεραιότητας και Επενδυτική Προτεραιότητα. Για τους δείκτες που δεν περιλαμβάνονται στις προτεινόμενες αλλαγές, θεωρείται ότι είναι ορισμένοι με τρόπο που παρέχουν πληροφορίες για την εξέλιξη του ΕΠ και οι τιμές βάσης και στόχου παραμένουν ρεαλιστικές.